

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 20. APRIL 1979

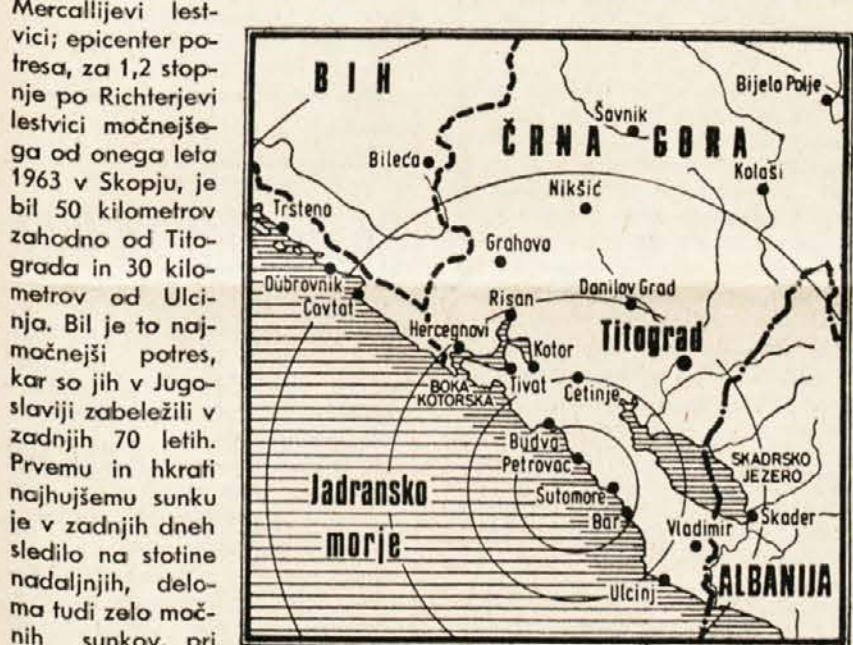
ŠTEV. 16 (1913)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

Strašen potres je opustošil Črnogorsko Primorje V kratkih sekundah uničeni sadovi desetletnega dela

Minulo nedeljo ob 7.21 uri zjutraj je južni del Črne gore in predvsem Črnogorsko Primorje zajel katastrofalni potres, ki je povzročil strahotne posledice: po doslej nepopolnih podatkih je v katastrofi zgubilo življenje daleč nad sto ljudi (nekatera poročila govorijo celo o več sto žrtvah), številno poškodovanih sega od 600 do 1000 oseb, na desetletno ali celo nad sto tisoč ljudi pa je zgubilo streho in vse svoje imetje. Ob teh hudih človeških žrtvah pa je nastala še ogromna materialna škoda, katere obseg se trenutno niti približno ne da oceniti, saj so bili v kratkih sekundah uničeni sadovi desetletnega dela.

Moč glavnega potresnega sunka je znašala 7,2 stopnje po Richterjevi lestvici oziroma 9 stopenj po Mercallijevi lestvici; epicenter potresa, za 1,2 stopnje po Richterjevi lestvici močnejšega od onega leta 1963 v Skopju, je bil 50 kilometrov zahodno od Titograda in 30 kilometrov od Ulcinja. Bil je to najmočnejši potres, kar so jih v Jugoslaviji zabeležili v zadnjih 70 letih. Prvemu in hkrati najhujšemu sunku je v zadnjih dneh sledilo na stotine nadaljnjih, deloma tudi zelo močnih sunkov, pri katerih je prišlo do novega opustošenja v težko prizadetih krajih.

Najhujše sta bili prizadeti najjužnejši jadranski mesti Ulcinj in Bar, prav tako pa razmere niso dosti boljše niti v Budvi, Kotoru in Hercegnovu ter v zaledju vseh teh mest. Sploh je potres hudo prizadel večino črnogorskih vasi, kjer je bilo ponekod porušenih več kot 90 odstotkov hiš, tako da je velik del Črne gore dobesedno spremenil svojo podobo: cvetoči turistični centri, ki so s svojimi naravnimi lepotami in zgodovinskimi zanimivostmi leto za letom privlačili mnoge tisoče domačin in tujih gostov, so se v nekaj sekundah spremenili v kup ruševin. „Kar smo z muko in žrtvami zgradili v petnajstih letih dela, je katastrofa uničila v minuti,“ je dejal eden izmed predstavnikov v prizadetih krajih — in njegova izpoved velja tudi za vse druge, ki so se trenutno znašli pred ruševinami.

Poleg človeške tragedije, ki jo je povzročil potres, je namreč takrat posebno huda materialna oziroma gospodarska škoda. Črnogorsko Primorje je živelo od turizma, potres pa je uničil vse tisto, kar so na tem področju zgradili v povojni dobi; dolga leta v teh krajih ne bodo mogli sprejemati gostov. Porušene so bile neštete hiše, javna poslopja in gospodarski objekti; veliki deli naselij so se pogrezli v morje, kjer so zginili tudi celi odseki avtocest; ogromna škoda je nastala v pristaniščih, prav tako na vodovod-

narna sredstva, zlasti pa potrebščine, ki so v prvih trenutkih najbolj potrebne. Vsa Jugoslavija se je vključila in želi pomagati težko prizadetemu prebivalstvu; ravno ta solidarnost, ki so jo Jugoslavlani že tolikokrat izpričali, pa je tudi najboljše jamstvo, da bo Črnogorsko Primorje spet zaživelo.

V tem smislu je pozval na skupne napore za odpravo posledic tudi jugoslovanski predsednik Tito, ki se je v trenutku potresa zadrževal v Igalu pri Hercegnovu, torej na samem potresnem področju. Po obhodu krajev, ki jih je potres najbolj prizadel, je naglasil, da mora biti vsakomur očitno, da se mora solidarnost, ki so jo v Jugoslaviji vselej izpričali zlasti v takšnih primerih, izraziti tudi tokrat: vsi narodi in narodnosti, vse republike in pokrajine morajo pomagati črnogorskemu narodu, da bo lažje kos tem težavam. „Storiti moramo vse, da izrazimo skrb vseh naših narodov za Črno goro, za prebivalce prizadetih krajev. Naša skupnost krepi tudi ta solidarnost, ki se pokaže, kadar kakšen kraj, območje ali republika prizadene nesreča.“ In je izrazil prepričanje, da bodo vsi prispevali največ kar bodo mogli, da bi bilo črnogorsko ljudstvo čimprej kos posledicam nesreče, ki ga je doletela.

Tudi druge države so se vključile v široko mednarodno akcijo pomoči ljudem in krajem, ki jih je prizadel potres. Tako tudi v Avstriji razne ustanove in organizacije pozivajo k zbiranju sredstev, zvezna vlada pa je sklenila, da bo zbrana sredstva „podvojila“, kot je podobno napravila že leta 1976, ko je bila Furlanija žrtev katastrofalnega potresa.

Tudi koroški Slovenci bomo pomagali Črni gori

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je že v nedeljo, čim je zvedela o potresni katastrofi v Črni gori, predsedstvu SFR Jugoslavije in predsedstvu SR Črne gore brzojavno izrazila sočutje ob hudi nesreči ter neposredno prizadetemu prebivalstvu zagotovila solidarnostno pomoč koroških Slovencev.

V torek sta se predsednik ZSO dr. Franci Zwitter in tajnik dipl. inž. Feliks Wieser zglasila na generalnem konzulatu SFRJ v Celovcu, kjer sta prav tako izjavila, da bomo tudi koroški Slovenci pomagali Črni gori. V smislu tega zagotovila je ZSO že prenakazala ustrezno vso to na konto, ki ga je veleposlaništvo SFRJ na Dunaju odprlo pri Banki za delo in gospodarstvo (BAWAG).

Sedaj pa Zveza slovenskih organizacij na Koroškem poziva včlanjene organizacije in njihove člane ter vse rojake, da se vključijo v akcijo solidarnosti in po svojih močeh pomagajo težko prizadetemu prebivalstvu v Črnogorskem Primorju. Denarna sredstva je treba prenakazati na konto števil. 46-76319-9, ki ga je jugoslovansko veleposlaništvo posebej v ta namen odprlo pri BAWAG (Bank für Arbeit und Wirtschaft). Pomoč v blagu pa zbira podjetje INTRADE v Celovcu, Viktringer Ring 5, tel. števil. (0 42 22) 33 1 84 in 33 2 72.

Kliče nas glas solidarnosti, da pomagamo bratom v Črni gori. Prisluhnimo temu glasu in odprimo naša srca; pomagajmo vsak po svojih močeh njim, ki jih je doletela huda nesreča! Izkažimo s tem tudi hvaležnost za podporo, ki jo nam nudi Črna gora in vsa Jugoslavija v našem boju za narodne pravice!

SLOVENSKO ŠOLSKO DRUŠTVO

v a b i n a

otvoritev dvojezičnega otroškega vrtca v Šentprimozu

v nedeljo 29. aprila 1979 ob 10. uri dopoldne.

Pri kulturnem programu sodelujejo: Slovenski oktet, mešani pevski zbor „Danica“, mladinski pevski zbor „Danica“, otroški zbor SPD „Vinko Poljanec“, moški zbor SPD „Vinko Poljanec“ in SPD „Trta“, nastopala pa bo tudi skupina otrok iz otroškega vrtca.

Popoldne ob 14.30 uri istega dne bo

proslava 70-letnice obstoja Slovenskega šolskega društva

pri Voglu v Šentprimozu.

Pri kulturnem programu sodelujejo gojenci dijaškega doma v Celovcu z recitacijami in pevske nastopi, mešani pevski zbor „Danica“ in tamburaši iz Železne Kaple.

Prisrčno vabljeni!

(Berite tudi poročilo o delovanju dvojezičnega otroškega vrtca v Šentprimozu na 4. strani!)

ALI ŠE VELJA HITLERJEV UKAZ:

„Kärntner sprich deutsch!“

Vse kaže, da bo na Koroškem narodna nestrpnost spet odigrala svojo vlogo v volilnem boju. Določeni krogi očitno mislijo, da bodo s hujškanjem proti Slovincem in s čuvanjem na narodnostno mržnjo zaustavili rapidno padanje števila svojih glasov.

Le tako je namreč mogoče razumeti nesramni izpad FPÖ-jevskega kandidata Haiderja, ki se je kot politični novinec podal na pot, da si osvoji sedež v dunajskem parlamentu, pa je že na prvem koraku izdal, čigavega duha otrok da je. Čeprav prihaja iz Gornje Avstrije, hoče biti „pristen Korošec“, po možnosti bolj pristen kot vsi Korošci skupaj, ki so doslej zastopali Koroško v parlamentu na Dunaju. In je tudi pokazal, v čem se odlikuje ta njegova koroška „pristnost“: namreč v sovraštvu do Slovencev in njihovega jezika. Kajti tega „pristnega Korošca“ bode slovenščina v oči celo tam, kjer gre za povsem privatno zadevo.

Kakor da bi še vedno živeli v časih, ko so na Koroškem veljali zakoni nacističnega režima, FPÖ-jevski kandidat poziva avstrijsko vlado, naj ukrepa proti temu, da bi bili koroški delojemalci v jugoslovanskih podjetjih na Koroškem primorani skleniti delovne pogodbe v slovenskem jeziku; sklicuje pa se pri tej svoji nezastidljivi zahtevi na določila o uradnem jeziku v Avstriji.

Haiderja, ki je menda pravnik in strokovnjak za ustavno pravo, je treba vprašati, kje ima zakon, ki tudi za zasebno življenje — in v to sfero nedvomno spadajo tudi podjetja — predpisuje določen „uradni jezik“? Ali pa se pri svoji nesramni zahtevi morda opira na zloglasno Hitlerjevo povelje „Kärntner sprich deutsch!“? Odgovor bi nas vsekakor zanimal, ker bi nam odkril, v kakšnih kategorijah mislijo funkcionarji današnje FPÖ.

Obenem pa Haiderjev izpad proti Slovincem in proti slovenskemu jeziku hkrati tudi odkriva, koliko je resnice na vseh tistih trditvah, ki jih vedno spet slišimo, namreč, da je manjšinsko vprašanje na Koroškem že rešeno in baje celo vzorno in širokogrudno. Če bi bila ureditev res pravična in demokratična, potem bi moralo biti slovenščini odmerjeno enakopravno mesto povsod na južnem Koroškem — v uradih, pred sodišči, v šoli, v vsem javnem in seveda v privatnem življenju, ne nazadnje tudi v vseh podjetjih, ki zaposlujejo delojemalce slovenskega porekla. Da pa v resnici ni tako, vsi dobro vemo, saj dan za dnem doživljamo nove primere zapostavljanja, nespoštovanja, nepriznavanja slovenskega jezika, čeprav je s členom 7 avstrijske državne pogodbe priznan kot enakopraven uradni jezik dodatno k nemškemu.

Da je v resnici še zelo daleč do take dejanske enakopravnosti slovenskega jezika, kot jo predpisuje državna pogodba in s tem avstrijska ustava, potrjuje tudi Haider sam, ki se proti slovenščini zaletava celo tam, kjer gre za privatno zadevo. Zato je treba njega in njemu enake opozoriti, da so časi, ko je nekdo ukazoval, kako bomo na Koroškem govorili, že davno minili, ne nazadnje tudi po zaslugi koroških Slovencev, ki smo na Hitlerjev ukaz „Kärntner sprich deutsch!“ odgovorili v jeziku, ki ga tudi nacistični oblastniki niso mogli preslišati: z oboroženim oporom. Se manj pa si danes pustimo ukazovati, kako naj govorimo doma, na cesti, v svoji družini in tudi v svojem podjetju.

Tistim, ki se radi ponašajo z demokratično ureditvijo in pravnim redom, pa bodi povedano, da bo na Koroškem zavladovala prava demokracija in resnična pravičnost šele tedaj, ko bo vsak Korošec lahko vsem povsod svobodno uporabljal svoj jezik.

OB KANCLERJEVEM POROČILU PARLAMENTU:

Nam gre za pravice ne pa za pravljice o manjšinski politiki

Kdor se sam hvali, pohvale ne zasluži. Tako bi lahko ugotovili tudi za avstrijsko vlado in njenega predsednika, če pogledamo 18 strani dolgo „poročilo“, ki ga je kancler Kreisky poslal parlamentu kot odgovor na poslansko vprašanje v zvezi z manjšinsko problematiko. Kajti na omenjenih 18 straneh je združeno toliko samohvale, da je bil v tem oziru res dosežen pravi rekord. Vendar je ob tem poročilu verjetno še sam Kreisky zardel od sramu, ko je videl, da je za parlament — in morda še za koga — sfabriciral edinstveno lepo pravljico, ki pa ima zelo hudo lepotno napako: da z resnico in z dejanskim stanjem nima nič skupnega.

Že osnovna kanclerjeva trditev, da se je po letu 1970 položaj manjšin v Avstriji s pomočjo številnih ukrepov tako po pravni kot tudi po gospodarsko-finančni plati bistveno izboljšal, gre povsem mimo resnice. V teh letih smo namreč doživeli: generalni napad nemškega nacionalizma ob 35-letnici plebiscita z znano genocidno grožnjo, da bo mir v deželi zavladal šele tedaj, ko enega od obeh narodov ne bo več; prosluli „tafelsturm“ z združenim ofenzivno nemških nacionalistov in nacistov proti enakopravnosti Slovencev; zloglasni statistični rodormor v obliki jezikovnega preštevanja in na njegovi osnovi zakon o narodnih skupinah, s katerim je Avstrija dokazalo višek sofizma, ko po eni strani oznanja ohranitev manjšin, na drugi strani pa njihove pravice skrči na smešen minimum. Če temu dodamo še dejstvo, da danes številnim našim aktivistom grozi sodnijsko zasledovanje, ker so se drznili opozoriti na neizpolnjene obveznosti iz državne pogodbe, potem je v grobih obrisih prikazano, kako se je položaj „izboljšal“.

Toda v kanclerjevem poročilu o vseh teh stvareh ne zasledimo niti besedice. Tam je govora o drugih rečeh. Na primer o slovenskem uradnem jeziku, o dvojezičnih topografskih napisih in o manjšinskih sosvetih — torej o vsem tistem, kar je bilo ne le s strani prizadetih manjšin, marveč tudi pred mednarodnimi forumi in na mednarodnih srečanjih strokovnjakov za mednarodno in manjšinsko pravo argumentirano okvalificirano kot enostranska revizija državne pogodbe.

Kljub temu pa je v odgovoru na poslansko vprašanje rečeno, da je sedmojuljska zakonodaja tako edinstvena, da ji je v Evropi težko najti kaj podobnega in da zato lahko služi kot model drugim. Mislimo, da taka trditev že meji na prepotenco, ki bi ji res težko našli kaj podobnega, kajti „edinstvena“ in „vzorna“ je sedanja rešitev izključno samo v negativnem smislu: Slovence na Koroškem je z ozirom na pravice razdelila na osem različnih kategorij, veljavnost teh pravic pa omejila na eno tretjino (glede uradnega jezika) oziroma celo na eno šestino (glede dvojezičnih

la, potem je to le dokaz več, da sedaj nima nobenega vzroka in nobene pravice do samohvale.

Bistveno kaj drugega kot samohvalo pa bi v omenjenem poročilu parlamentu težko odkrili in se je treba vprašati, kako nekritični morajo biti poslanci, ki se zadovoljijo s takšnim odgovorom. Saj je zametljanje konfliktov naravnost mojstrsko in enostransko prikrojevanje dejstev tako očitno, da mora biti vsakomur jasno, kakšnemu namenu vse to služi; kdor se pusti tako zavajati, si pač sam izstavlja sprječevalo. To velja za avstrijske poslance enako, kot velja tudi za fiste jugoslovanske novinarje in druge, ki jih je dunajski šarm menda že očaral.

Koroški Slovenci kot neposredno prizadeti, ki „dobrote“ take manjšinske politike občutimo na lastni koži, takim pravljicam ne moremo verovati — pa čeprav jih pripoveduje sam zvezni kancler. Kajti nam ne gre za pravljice, nam gre za uveljavitev pravic, ki bodo zagotovile naš obstoj in enakopravni razvoj na celotnem ozemlju naše avtohtone naselitve, kakor to jamči državna pogodba.

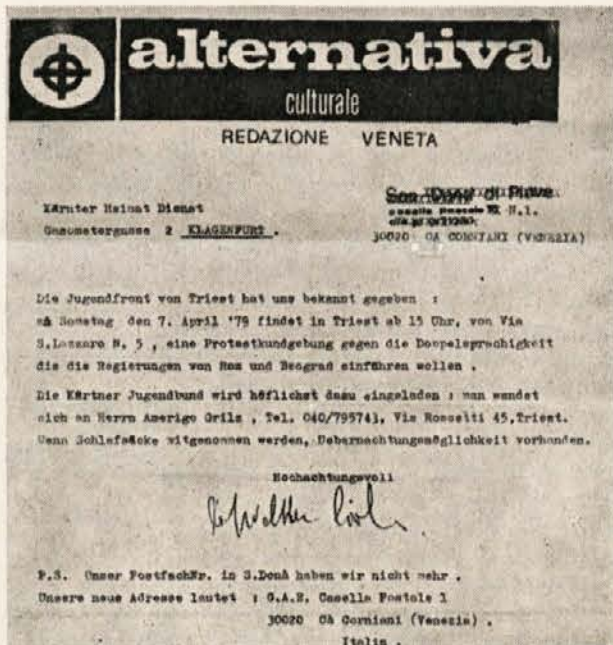
Značilne povezave

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, je imela Slovenska kulturno-gospodarska zveza v Trstu v nedeljo 8. aprila občni zbor, na katerem je sprejela dokument o pravicah slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Na predvečer zбора pa so priredili v Trstu neofašisti in njim sorodni krogi „protest“ proti dvojezičnosti oziroma proti tamkajšnjim Slovincem in njihovim pravicam. Ravno v zvezi s to protislovensko provokacijo pa so prišle na dan stvari, ki odkrivajo prav zanimive in značilne povezave.

Primorski dnevnik je namreč objavil vabilo, ki ga je neka fašistično obarvana organizacija poslala koroškemu Heimatsdienstu s pozivom, naj se protislovenske demonstracije udeležijo tudi KHD-jevska mladina (glej sliko!).

Ne vemo, ali so mladi koroški bojovníki sledili temu pozivu — pa to tudi ni bistveno. Bolj važno pri vsej zadevi je dejstvo, kam segajo zveze, ki jih očitno imajo razpredene nemški nacionalisti. In tukaj je vsekakor značilna duhovna sorodnost, ki jo je zaslediti pri tistih, ki se najbolj odlikujejo po sovraštvu do Slovencev. Pred leti, ko je protislovenska gonja dosegla svoj višek v zloglasnem „tafelsturm“ so bile odkrite najtesnejše povezave koroških nacionalistov z Burgerjevo NDP in z duhovno sorodnimi grupacijami. Sedaj pa je videti, da te duhovne sorodstvene vezi segajo tudi preko meje in v obeh primerih — na Koroškem in v Trstu — je ost naperjena v enako smer: proti Slovincem in njihovim pravicam.

Koroški nacionalisti se radi delajo užaljene, če jih kdo spravlja v zvezo z nacionalistično preteklostjo ali miselnostjo. Njihove zveze v Trstu so v tem oziru precej nedvoumne ter odkrivajo zanimivo širino in značilno pobarvanost nesvete protislovenske „alianse“.

svoj višek v zloglasnem „tafelsturm“ so bile odkrite najtesnejše povezave koroških nacionalistov z Burgerjevo NDP in z duhovno sorodnimi grupacijami. Sedaj pa je videti, da te duhovne sorodstvene vezi segajo tudi preko meje in v obeh primerih — na Koroškem in v Trstu — je ost naperjena v enako smer: proti Slovincem in njihovim pravicam.

Koroški nacionalisti se radi delajo užaljene, če jih kdo spravlja v zvezo z nacionalistično preteklostjo ali miselnostjo. Njihove zveze v Trstu so v tem oziru precej nedvoumne ter odkrivajo zanimivo širino in značilno pobarvanost nesvete protislovenske „alianse“.

V okviru sejma bodo posamezne zvezne dežele predstavile svojo turistično ponudbo. Kuharski in natakarski vajenci pa bodo na tekmovanjih merili svoje znanje v okviru deželnih konkuren.

Organizatorji sejma pričakujejo, da bo letošnji sejem obiskalo okoli 300.000 oseb — po eni strani, da pridobijo strokovnega znanja, hkrati pa bodo imeli tudi možnost obiskati veliko zabavno prireditev, ki je že tradicionalen del sejma v Welsu.

Klub slovenskih študentov v Gradcu nam je s prošnjo za objavo poslal naslednjo oceno letošnjih občinskih volitev:

Nedvomno je bil 25. marec ogromnega pomena za nadaljnji razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Šlo je za število občinskih odbornikov, ki naj bi se poleg tega, da se zavzemajo za rešitev komunalnih problemov, zavzemali tudi za interese slovenske narodne skupnosti. Prav v občinskih strukturah imajo pripad-

takšne ustanove večje možnosti za zastopanje vsega prebivalstva, ne glede na strankarsko pripadnost. Ustanove, ki so v stalni konfrontaciji z aparatom oblasti, imajo boljše predpogoje za nakazovanje in reševanje družbenih naspotij in problemov in s tem tudi boljše predpogoje v boju za našo narodnostno enakopravnost. Mislimo, da je tudi ena naših nalog, da politiziramo čim več ljudi in da s tem ustvarimo širšo diferencirano

Študenti ocenjujejo občinske volitve na Koroškem

niki slovenske narodne skupnosti največ možnosti aktivno vplivati na politični in družbeni razvoj.

V precejšnjem številu občin so pripadniki slovenske narodne skupnosti nastopili s lastnimi listami, kljub temu pa je precejšnje število Slovencev še kandidiralo na listah etabliranih avstrijskih strank in mnogo Slovencev je le-te tudi volilo, bodisi iz svetovnonazorskih ali katerih koli drugih vzrokov. Nočemo zagovarjati politike nobene avstrijske stranke, kljub temu pa smo mnenja, da naših samostojnih list ne moremo smatrati kot alternativo k etabliranim strankam na Koroškem. Četudi so naše Enotne liste imele dobro izdelane programe in so z visokimi sredstvi vodile volilni boj, pa jim kljub temu ni uspelo prodreti v etablirane strukture. Čeprav smo pridobili nad petsto glasov in štiri mandate, moramo priznati, da število volilcev slovenskih list v primerjavi z občinskimi volitvami 1973 stagnira.

Res razveseljiv je bil izid volitev v Straji vasi in Vrbi, kjer sta mogli tamkajšnji slovenski listi pri prvem nastopu osvojiti mandat, kjer so bili Slovinci do sedaj več ali manj prepuščeni samemu sebi. Pri tem pa ne smemo prezreti, da v celoti gledano izid volitev ni toliko razveseljiv in da smo v nekaterih občinah izgubili precejšnje število glasov.

Veliki zmagovalci pri letošnjih občinskih volitvah je bila SPO, kateri je uspelo povečati svoj politični potencial v tolikšni meri, da tega niti največji optimisti in funkcionarji v SPO niso pričakovali, medtem ko so ostale stranke ali približno mogle obdržati svoj politični položaj ali pa so izgubile toliko, da ne predstavljajo več nobenega relevantnega političnega faktorja.

Kako naj torej Slovenci ocenimo izid občinskih volitev?

Barvali bi sami sebe, če bi danes govorili o tem, da smo kot narodna skupnost naš položaj vidno izboljšali, ali da smo morda odrezali boljše, kot smo pričakovali. Izkazalo se je, da s samostojnimi listami, razen v dveh ali treh občinah, nismo mogli izboljšati našega položaja, da nismo mogli prodreti v obstoječe politične strukture, predvsem pa tam, kjer bi to res bilo potrebno. Zdi se nam, da bo treba začeti premišljati o novih oblikah političnega udejstvovanja, ker nas samostojna nacionalna stranka ne bo mogla peljati iz politične izolacije, v kateri se kot narodna skupnost nahajamo. Odločanje o sestavu občinskega sveta vsakih šest let, in tam kot samostojna lista opravljati neko „kontrolno funkcijo“, kot je to izrazil neki vidni slovenski funkcionar, to se nam zdi res premalo.

Bolj važno se nam zdi reševanje problemov na podlagi analiz družbenih razmer in nasprotij, ki so vzrok našemu zatiranju, pri tem pa moramo zahtevati, da se z nami ravna in pogovarja kot kompaktnim etničnim telesom. Mnenja smo, da je za naše nadaljnje politično delo nujno potrebna preusmeritev politične taktike in strategije; treba bo v vse večji meri graditi možnosti za politično udejstvovanje izven strankarskega sistema, ki je največji problem pri izdelavi skupnega akcijskega programa pri reševanju družbenih problemov. Mislimo pri tem na učinek ustanov, ki niso vezane na nobene strankarske strukture, ne samo na občinski ravni, tudi ne na slovenske, pod pogoji, ki smo jih že zgoraj navedli, namreč, da se z nami pogovarja kot enakopravnim partnerjem. Zdi se nam, da imajo

politično opozicijo, na katero smo do sedaj polagali premalo pozornosti.

Prepričani pa smo, da morajo ti odborniki, katere je izvolila slovenska narodna skupnost v občinske odbore, neglede na to, na kateri listi oz. stranki so kandidirali, tako dobro opravljati tisto funkcijo, za katero so bili izvoljeni, kolikor je to mogoče; zavzemati se morajo za popolno enakopravnost slovenskega jezika v občinskih uradih, pred sodišči, v otroških vrtcih... Pri tem pa imata obe osrednji organizaciji, Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev, nalogo, da nudita tem odbornikom vso podporo, ki jo potrebujejo, ter da te odbornike šolata v tem smislu, da morejo nositi tisto odgovornost, ki so jim jo naložili volilci. Mnenja pa smo, da moramo hkrati s tem začeti graditi alternativo političnega udejstvovanja, ki je zmožna zajeti in zediniti največ ljudi in voditi boj za našo narodnostno enakopravnost ter splošni družbeni napredek.

Klub slovenskih študentov v Gradcu

Sames 80 ali 60?

V glasilu koroške FPÖ smo brali dopis, v katerem je postavljena trditev, da je pred nedavnim predsednik koroških brambovcev (Kärntner Abwehrkämpferbund) Siegfried Sames obhajal 80-letnico. Dopis smo prebrali dvakrat in smo ga prečitali še večkrat, pa kljub temu nismo prišli do jasne ugotovitve, ali je Sames star 80 ali pa samo 60 let.

Kako to, boste vprašali. Zelo enostavno. V dopisu je naveden Samesov življenjepis, ki vsebuje zelo podrobne podatke — toda samo za 60 let njegovega življenja: natančno je opisano, kako je menda že kot 16-letni mladenič začel braniti „Grenzland“ in se je zanj boril vse do plebiscitne dobe; tedaj pa nenadoma nastopi molk in se Samesovo življenje nadaljuje šele dvajset let pozneje, ko je bil leta 1939 revež poklican v Hitlerjevo vojsko; in na koncu je opisano tudi še njegovo „za domovino zasluženost“ delovanje po vojni.

Manjka torej točno tistih dvajset let, zaradi katerih zdaj ni posebej jasno, koliko je Sames v resnici star — 80 ali 60 let? Vendar pa je znano tudi tisto obdobje. Dokumentacijski arhiv avstrijskega odporniškega gibanja na Dunaju ima namreč o Samesu zbrane podatke tudi za „pozabljeno“ dobo. In dejavnost, ki jo je razvijal Sames v tistih letih, je brez dvoma zgodovna: v letih 1923 do 1926 (torej v času, ko je imel „firer“ okoli sebe zbranih že razmeroma malo svojih Parteigenossen!) je bil Sames že Ortsgruppenleiter NSDAP; v letih od 1930 do 1933 je deloval kot okrajni govornik nacistične stranke, v kateri je imel kot „alter Kämpfer“ primerno nizko člansko številko 26.661; dne 8. 3. 1932 je postal tudi član ilegalne nacistične učiteljske zveze (NSLB); leta 1939 pa je bil imenovan za predsednika okrožnega sodišča (Kreisgericht) NSDAP v Št. Vidu na Glini.

Tako bi bile stvari postavljene na pravo mesto in Sames lahko mirno obhaja svoj življenjski jubilej — kljub temu, da ga je nekoč iz neznanih vzrokov skušal „prikrasiti“ kar za dvajset let. Če pa je molk o tisti dobi narekovalo spoznanje, da takratna Samesova dejavnost za današnjo Avstrijo ni bila ravno zaslužna, potem bi bil to vsekakor korak naprej.

Sejem turizma v Welsu

Jutri bo odprl vrata sejem za turizem v Welsu, ki šteje med največje prireditve v Avstriji na tem področju. Poleg strokovnega sejma GAST, ki je bil pred kratkim v Celovcu in razstave „Dopust 79“, ki je trenutno prav tako v Celovcu, je to tretji sejem, ki se ukvarja s pripravami za turistično sezono. Sejem, ki bo trajal do 29. aprila, je namenjen v prvi vrsti turističnemu gospodarstvu, se pravi hotelirjem, gostilničarjem, lastnikom penzionov, kampingov itd. Nudil bo pregled vseh možnosti za racionalizacijo in modernizacijo turističnih podjetij. Vsem, ki hočejo na dopust, pa nudi pregled o turistični ponudbi v Avstriji in v inozemstvu.

Ze od leta 1963 nudi ta sejem, ki je vsako drugo leto, pregled novih strojev in naprav za turistično gospodarstvo. Letos bo razstavljalo 828 avstrijskih in 410 inozemskih razstavljalcev iz 30 držav. Mednarodno zanimanje za sejem v Welsu se je začelo

v začetku 60-tih let in tudi v tem letu se je spet povečalo. V prvi vrsti velja to za Zvezno republiko Nemčijo, in tam spet v prvi vrsti Bavarsko. Nemčija je zastopana s 162 podjetji, sledijo ji Italija (63), Švica (47), Velika Britanija (25) in Francija (24).

Zmeraj več držav izkoristi ta sejem tudi za reklamo za tujski promet. Tako sodelujejo letos na sejmu številne inozemske turistične agencije, npr. sovjetska Intourist, poljska Orbis, romunsko ministrstvo za turizem, jugoslovanska turistična zveza in avstrijsko-albansko društvo za turizem. Poleg tega ponujajo nekatere države z Daljnega vzhoda značilne izdelke rokodelske obrti.

Sejem izpolnjujejo strokovne razstave, kot je to npr. „Gastro-Invest“, ki daje pregled o napravah in strojih za velike obratne kuhinje. Posebna razstava je posvečena pekarstvu, kjer razstavlja zvezno združenje pekarnovnovič vzorčno pekarno, ki je ureje-

na po najnovejšem tehničnem standardu. Zvezno združenje mesarjev predstavlja v okviru strokovne razstave mesarjev prvič vzorčno mesnico. Razstava „Baumat“ bo nudila orientacijsko pomoč pri gradbenih investicijah v turističnih podjetjih. Z razstavo o vsestranski uporabi aluminija pa hočejo povišati povpraševanje za to panogo kovinske industrije.

V okviru sejma bodo posamezne zvezne dežele predstavile svojo turistično ponudbo. Kuharski in natakarski vajenci pa bodo na tekmovanjih merili svoje znanje v okviru deželnih konkuren.

Organizatorji sejma pričakujejo, da bo letošnji sejem obiskalo okoli 300.000 oseb — po eni strani, da pridobijo strokovnega znanja, hkrati pa bodo imeli tudi možnost obiskati veliko zabavno prireditev, ki je že tradicionalen del sejma v Welsu.

AVSTRIJSKA ZNANOST O KOROŠKI:

Asimilacija je cena za družbeno napredovanje manjšine

„Ljudstvo, narod in država v avstrijski zgodovini“ je bila tematika štiridnevnega zborovanja zgodovinarjev, ki ga je od 6. do 9. aprila v St. Pöltnu pripravil Inštitut za avstrijske vede. Avstrijski zgodovinarji, znanstveniki in učitelji so se osredotočili na poglavja o deželni zavesti, državni ideji in narodnem vprašanju, pri čemer so glavno težišče položili na narodnostno problematiko avstro-ogrske monarhije po letu 1848 ter narodno in manjšinsko vprašanje obeh avstrijskih republik.

Za nas koroške Slovence brez dvoma najbolj zanimiv je bil referat dr. Arnolda Suppana z dunajske univerze, ki je govoril o narodnostnih manjšinah v prvi in drugi avstrijski republiki. Referent se je zahtevni problematiki približal s primerjalno družbeno gospodarsko analizo narodnostnih manjšin, ki živijo na avstrijskem ozemlju. S prikazom razlikujočih se socialnih struktur manjšin je poskušal pojasniti delno različne akcente v manjšinski problematiki, ki jih je možno ugotoviti na primer tudi pri Slovencih na Koroškem in gradiščanskih Hrvatih.

Za Gradiščansko je Suppan ugotovil, da so imeli Hrvati podobno družbeno strukturo kot nemškogovoreči del prebivalstva in so se zato bolj lahko vključevali v družbeni razvoj dežele brez predhodne germanizacije. Ko je govoril o Koroški, pa je referent poudaril, da segajo korenine manjšinskega konflikta ravno tudi s socioekonomskega zornega kota gledano v predrepubliško obdobje. Na Koroškem so namreč delovali in še delujejo asimilacijski pritiski in raznarodovalni mehanizmi zato s takim učinkom, ker

se opirajo na za Slovence neugodne razlike v družbenogospodarski strukturi obeh koroških narodov. Višje in srednje sloje je po letu 1918 predstavljala nemškogovoreča večina, je dejal referent, zaradi česar je bilo napredovanje v poklicu, torej pridobitev za socialni ugled, za Slovence možno le, če so se „prilagodili“ večini (z drugimi besedami: če so se asimilirali — op. ured.). Ta razvoj se je nadaljeval tudi še po drugi svetovni vojni.

Med posvetovanjem se je potrdila tista razvojna črta na področju znanstvenega raziskovanja

narodnega in manjšinskega vprašanja v Avstriji, ki smo jo koroški Slovenci z zadovoljstvom ugotavljali že v novejših razpravah in publikacijah o manjšinskem vprašanju v Avstriji: mlada generacija zgodovinarjev, ki si je v znanstvenem življenju že izborila svoj prostor, se je že v največji meri mogla otresti vpliva tistega avstrijskega zgodovinarja, ki je izhajalo iz velikonemške ali vsaj poudarjeno nemško-avstrijske ideologije. To je tudi razlog za vedno več objektivnih znanstvenih prikazov manjšinskega vprašanja na Koroškem.

Slovenska umetnost bo predstavljena na Dunaju

Letošnji 19. mednarodni dunajski festival, ki bo maja in junija, bo potekal pod geslom „Dunaj — 1848 — 1908 — metropola v Evropi“.

To bo srečanje srednjeevropskih in podonavskih ansamblov glasbene in gledališke poudarjalnosti, nudi pa bo tudi pregled likovno scenskega in literarnega ustvarjanja dunajskega obdobja od 1848 do 1918. Zanimivo pa bo vzporediti preteklo in današnje kulturno ustvarjalnost teh sosednjih dežel, ki so kljub zgodovinskim razlikam zaznamovane z neko podobnostjo v načinu življenja.

Poleg znamenitih domačih ansamblov glasbene in gledališke poudarjalnosti kot so npr. dunajska Državna opera, Ljudska opera, Burgtheater, Dunajski filharmoniki idr., bo med drugimi na Dunaju gostovala tudi Slovenska filharmonija iz Ljubljane (8. junija pod vodstvom Antona Nanuta) z deli Kodalyja, Liszta, Dolarja in Lutoslawskega. Gostovala bodo tudi Slovaška filharmonija iz Bratislave, Češka filharmonija iz Prage, Državna opera iz Dresdna, Madžarska narodna filharmonija iz Budimpešte, Judovsko državno gledališče iz Bukarešte itd. Obiskovalci pa bodo imeli tudi možnost doživeti nekaj gledaliških premier.

V okviru festivala bodo odprli tudi vrsto zanimivih likovnih razstav od prikaza secesije do sodobnega grafičnega bienala. Te razstave bodo na različnih prizoriščih, npr. v dunajski galeriji Albertina, v Domu umetnikov in druge. Za nas je seveda zelo zanimivo, da bodo v tem okviru razstavili tudi delo slovenskih impresionistov in sicer v Avstrijski galeriji v dvorcu Belvedere; razstavo bodo odprli sredi maja.

Narodna galerija iz Ljubljane bo poslala na Dunaj šestdeset dragocenih izvirnih slikarskih del Antona Ažbete, Ivana Groharja, Riharda Ja-

kopiča, Matija Jame, Ivana Kobilice, Jožeta Petkovška, Mateja Sternena, Janeza Šubica, Jurija Šubica in Ferda Vesela. Med njimi bodo tudi najdragocenejša dela slovenske likovne umetnosti, kot sta to prav Groharjeva Pomlad ali njegov Sežalec, ki so za slovenski narod takega pomena kot kaka Mona Liza za pariški Louvre, tako da Narodna galerija teh del načeloma ne posoja nikamur. Vendar je napravila tokrat izjemo, ne samo zaradi pomena sedanje reprezentančne dunajske razstave, ampak tudi zategadelj, ker so slovenski impresionisti že v času svojega nastopanja okrog leta 1900 takorekoč prodrli na Dunaj prejet kot doma v Ljubljani. Leta 1904 so slovenski impresionisti doživeli v galeriji Miethke zelo lep sprejem, kritika je opozarjala na poseben značaj te porajajoče se slovenske umetnosti, pozitivno pa sta o tej razstavi pisala tudi Župančič in na Dunaju živeči Cankar. Doma pa so jih leta 1900 na prvi prireditvi tedaj ustanovljenega društva v Ljubljani gledali celo z dvomom in rahlim posmehom, češ da so kozolčarji in solatarji. O slovenskih impresionistih pa je povedala ravnateljica Narodne galerije dr. Anica Ceve, da so pri vsej svoji odličnosti in specifičnosti časovno v primerjavi s svetovnim razvojem nekoliko zapozneli, vendar so v primerjavi z njihovimi predniki napravili ogromen korak.

Za sedanjo ponovno razstavo pripravlja Narodna galerija v Ljubljani obsežen katalog razstavljenih del z življenjepisimi umetnikov in bibliografijo, ki vsebuje napotke za vse tiste, ki se podrobneje zanimajo za slovenske impresioniste. Katalogu bo pridružen tudi krajši povzetek v slovenščini in hrvaščini, tako da bo služil tudi jugoslovanskim zdomcem ter koroškim Slovencem in gradiščanskim Hrvatoma, ki živijo na Dunaju.

JOŽE PETEK, STANE ŠKRABAR-BRAŠKAR:

S Štirinajsto divizijo

(četrti izpopolnjena izdaja)

Fotomonografija, izdana ob 35-letnici pohoda XIV. divizije na Štajersko.

Dragocen dokument o vzponu in znamenitih bojih XIV. divizije, ki jo je vojni fotoreporter Jože Petek leto dni spremljal na njeni zmagoviti bojni poti.

„Borci XIV. divizije so prehodili herojsko pot, dolgo 500 km, pot, ki je zarisala s krvjo najboljših sinov in hčera Slovenije, in so veliko prispevali ne le k osvoboditvi Slovenije, temveč vse naše dežele.“ (Iz govora J. B. Tita 27. aprila 1969 v Velenju.)

133 strani vel. formata, pl. 200 din.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
LJUBLJANA

V GRADIŠČU V SLOVENSKIH GORICAH:

Tradicionalno srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov

Zveza kulturnih organizacij Slovenije razpisuje v počastitev rojstva Josipa Murna-Aleksandrova v sodelovanju s KUD Ernestek Golob-Peter, Zvezo sindikatov Slovenije, Zvezo socialistične mladine Slovenije, Društvom slovenskih pisateljev, tednikom Mladina, revijo Antena, časopisom Kmečki glas ter kulturnimi in družbeno-političnimi organizacijami v občinah, kjer bodo organizirana območna srečanja in zaključno srečanje.

8. srečanje

pesnikov in pisateljev začetnikov

Območna srečanja bodo od junija do novembra 1979, osrednje srečanje pa bo 10. in 11. februarja 1980 v Gradišču v Slovenskih goricah, kjer bodo sodelovali najuspešnejši avtorji vseh območnih srečanj. Sestavni del 8. srečanja je poleg območnih srečanj in zaključnega srečanja tudi 4. literarna kolonija, ki bo v oktobru 1980.

Na 8. srečanju lahko sodelujejo pesniki in pisatelji začetniki, ki še niso izdali (razen v samozaložbi) nobenega svojega dela v knjižni obliki in še niso bili uvrščeni med najboljše na dosedanjih srečanjih. Organizatorji vabijo k sodelovanju vse pesnike in pisatelje začetnike iz Slovenije, Slovence v drugih republikah ter iz slovenskih zamejskih območij v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, kakor tudi pesnike in pisatelje začetnike med delavci v tujini, izseljenci in pripadniki JLA.

Kandidati morajo biti stari več kot petnajst let. Sodelujejo lahko s prispevki v slovenskem jeziku, in sicer bodo člani žirije upoštevali prispevke vseh vrst proze, poezije in dramatike. Svoje prispevke morajo poslati napisane s pisalnim strojem v treh izvodih in podpisane le s šifro. V večjo ovojnico, v kateri so prispevki, je treba priložiti zapečateno ovojnico s polnim imenom, točnim naslovom, podatki o izobrazbi, poklicu in starosti ter šifro. (Prispevki, ki bodo namesto s šifro podpisani spravi imenom, ne bodo upoštevani.) Na večji ovojnici zadaj naj bo napisana avtorjeva matična občina. Vse poslane prispevke odstopajo avtorji za morebitno objavo brezplačno.

Prispevke je treba poslati na naslov: Zveza kulturnih organizacij Slovenije, Organizacijski odbor 8. srečanja, Dalmatinova 4, Ljubljana, in sicer do 15. maja 1979.

1979
Mednarodno
leto otroka

unicef

MEDNARODNO LETO OTROKA:

Potrebna je skrb za živega in ne šele za mrtvega otroka

V letošnjem Mednarodnem letu otroka je bil tudi Svetovni dan zdravja, ki ga obhajamo vsako leto 7. aprila, posvečen skrbi za otroka. In sicer je letošnje geslo ob Svetovnem dnevu zdravja opozarjalo, da so zdravi otroci bodočnost sveta. Hkrati pa je svetovna zdravstvena organizacija ob tej priložnosti opozarjala tudi na sedanje kritično stanje zdravja otrok po svetu ter poudarjalo, da je skrb potrebna že za živega in ne šele za mrtvega otroka.

Da ima tako opozorilo povsem svojo upravičenost, povedo tudi še drugi podatki o položaju otrok v svetu.

Tako Svetovna zdravstvena organizacija ugotavlja, da je skoraj vsak drugi otrok iz dežel v razvoju obsojen na smrt: izračunali so, da je umrljivost otrok v deželah doseglja že 30 do 50 odstotkov vseh smrti med prebivalstvom. Možnosti za življenje so v svetu zelo različne. Vse je odvisno od tega, ali se otrok rodi v bogati ali revni deželi, na tej ali oni celini. Zadnji podatki so pokazali, da se vztrajno podaljšuje človeška življenjska doba na vsem planetu; toda lahko bi leta življenja dveh Afričanov primerjali z dolgotrajno življenja enega Evropejca.

Natančni znanstveni podatki to zadevno kažejo naslednje: v letu 1960 so Afričani povprečno živeli po 36 let, v letu 1975 pa že 43 let in pol; v istem obdobju se je življenje azijskih prebivalcev podaljšalo od 46 na 56 let; toda pri Evropejcih so povprečna leta življenja znašala leta 1960 okoli 68, danes pa celo že 72 let.

V deželah tretjega sveta seje smrt med otroke zlasti množična lakota. Več kot 10 milijonov otrok mora kar najbolj kruto stradati, približno 80 milijonov pa jih gre vsak dan spat s praznim želodcem. Vendar pa ni lakota edina, ki pesti otroke. Mednarodna organizacija dela je pred kratkim opozorila, da je na svetu približno 52 milijonov otrok, starih manj kot 14 let, ki morajo delati. Milijoni otrok delajo

že pri sedmih letih starosti. Z mnogimi grdo ravnajo, večino pa jih neusmiljeno izkoriščajo, je rečeno v poročilu Mednarodne organizacije dela, ki je tudi ugotovila, da 42 milijonov otrok dela v nemogočih razmerah, ne da bi dobili plačilo. Prav tako ugotavljajo, da je veliko deklic naravnost prisiljenih v prostitucijo in da je mnogo otrok pahnjenih v alkoholizem. Omenjenih 42 milijonov otrok — malih mučenikov bi geografsko lahko razporedili takole: v Aziji jih je 29 milijonov, v Afriki 9 milijonov, v Latinski Ameriki 2 milijona, drugod pa 1 milijon.

Ob svetovnem alarmu, da bi rešili otroke, so objavili tudi podatke, da je na svetu več kot 5 milijonov otrok brez doma. Gre predvsem za begunske otroke. Po podatkih OZN je danes na svetu približno 10 milijonov beguncev in od tega je več kot polovica otrok; njihove starše so večinoma pobili.

Že teh nekaj podatkov dovolj zgovorno kaže, kako upravičeni so pozivi, češ da je skrb treba posvetiti živemu in ne šele mrtvemu otroku. Kajti če se razmere v deželah v razvoju ne bodo v doglednem času in bistveno spremenile, bo vsaka pomoč za otroke prišla prepozno.

„Dve milijardi je vzrokov in med temi jih je večina mlajših od deset let,“ je dejal tudi Henry Laboisie, ravnatelj ustanove Združenih narodov za pomoč otrokom (UNICEF), ko so ga vprašali, zakaj je bilo letošnje leto razglašeno za Mednarodno leto otroka. In je to tudi utemeljil ter navedel, da v mnogih predelih sveta nimajo otroci niti najosnovnejših pogojev za normalno otroštvo, za zdravo rast, za izobraževanje. Celo države, ki sicer živijo v razkošju, imajo še vedno svoje siromake in izgublence — izkoriščane, zanemarjene, siromašne in lačne otroke.

Torej je potrebe in je možnosti dovolj, da letošnje Mednarodno leto otroka ne bo leto gesel in izjav, marveč leto dejanj — v korist otrok in s tem za bodočnost človeštva.

Slovenski oktet v ogledalu svetovnega tiska

Prihodnji teden bo Slovenski oktet iz Ljubljane spet gostoval pri nas na Koroškem. Prepričani smo, da nas bo navdušil, kakor je navduševal številne poslušalce širom po svetu, kjer povsod je že imel nastope. O tem dovolj prepričljivo govorijo tudi naslednje ocene:

- Petje tega ansambla vsebuje vrednote, ki jih sicer najdemo samo že v poeziji. (Peking, 1956)
- Kakšno bogastvo v niansiranju in obvladanju glasbenih težkoč, kolikšna dinamična napetost. (Moskva, 1962)
- Ansambel poje s fantastičnim močnim ognjem in izbruhi energije. (New York, 1962)
- Ansambel poje ljudske pesmi ali renesančne skladbe, zlasti motete slovenskega skladatelja Jakoba Gallusa, z vso natančnostjo in prožnostjo. (Pariz, 1971)
- Koncert Slovenskega okteta bi lahko služil kot vzorna lekcija tukajšnjim zborom. (Frankfurt, 1974)
- Odkrili so nam skoraj neznano glasbeno kulturo. (Camberra, 1975)
- Čarodeji lepega petja — Slovenski oktet tudi z novimi imeni znova navdušuje. (Trst, 1978)
- Oktet si je pridobil sloves najbolj priljubljenega jugoslovanskega vokalnega ansambla... Vsi člani okteta razpolagajo s plemenitimi glasovi in vsi so zreli umetniki. Skupno so ustvarili instrument, ki navdušuje z razmahom tonov in barv, z močjo popolnega doživljanja. (Praga, 1979)

ŠENTPRIMOŽ:

Po enem mesecu dvojezične predšolske vzgoje

Minulo je že več kot mesec dni, odkar deluje v Šentprimozu dvojezični otroški vrtec. Znano je, da je potreba po dvojezičnem otroškem vrtcu nastala, ker v občini ni bilo razumevanja za upravičene zahteve slovenskogovorečih občanov. Čeprav je v Škocijanu sodoben otroški vrtec, ki ni vedno popolnoma izrabiljen, občina ni bila pripravljena uvesti niti ene dvojezične skupine.

Skupno z domačini se je Slovensko šolsko društvo lotilo gradnje dvojezičnega otroškega vrtca — ki je kljub kratkem delovanju v mnogih ozirih že lahko zgled za vse

manjše tako veliko, ker starši otrok ne pošiljajo v vrtec samo iz socialnih vzrokov, temveč tudi zaradi tega, ker vejo, da bo otrok tukaj ohranil svoj materin jezik hkrati

otroške vrtece na dvojezičnem ozemlju Koroške. Na uradni otvoritvi, ki jo bo Slovensko šolsko društvo priredilo v nedeljo 29. aprila ob 10. uri, se bo vsak lahko sam prepričal tudi o napredkih mladih gojencev, saj bo nastopila v okviru kulturnega programa tudi skupina iz otroškega vrtca.

Ko so začeli z gradnjo še ni bilo jasno koliko otrok bodo prijavili starši za ta prvi dvojezični otroški vrtec v Podjuni. Zato sta vzgojiteljica Simona Pörsch in varuhinja Anica Kežar že zadnjo jesen in zimo obiskovali starše, pri katerih je bilo verjetno, da bodo otroke vpisali, v prvi vrsti so to seveda zavodni Slovenci.

Prvi dan delovanja otroškega vrtca je bilo prijavljenih že 24 otrok, kmalu na to 30 in sedaj morajo vzgojitelji in uprava ugotoviti, da je več povpraševanja kot je na razpolago prostora. Otroci pridejo iz 3 občin — iz Dobrle vasi, Žitare vasi in Škocijana. Otroke pripelje vsako jutro kombi, nekatere pa starši sami. Najbližji, iz Šentprimozja, pa znajo priti v vrtec že sami.

Za eno vzgojiteljico in eno varuhinjo je število 30 otrok zgornja dovoljena meja, pa tudi otroški vrtec je bil načrtovan od vsega začetka le za eno otroško skupino. Lahko pa ugotovimo, da je zani-

administrativno delo ali pripravljala prehrano idr.

Preostali čas prebijejo otroci ob igranju po želji ali pa se navajajo na skupinsko delo in igre.

Čeprav je minilo šele mesec dni, je v tem času že premagan vsak strah, da vrtec ne bi uspel. Otroci so dovolj in tudi počutijo se dobro, nikomur ni več dolgčas. Tudi razmerje med slovensko- in nemškogovorečimi se je razvilo ugodno. Šest otrok govori samo nemško, ostali pa razumejo in tudi govorijo slovensko.

V začetnih težavah, ki so jih pogojevale jezikovne razlike, so se otroci grupirali v skupinah po jeziku. Sedaj pa nastajajo že mešane skupine. Oboji se zelo hitro učijo jezika svojih sovrstnikov in ob pravilnem vodenju kmalu ne bo več opaznih razlik. Tudi ob pesmi se učijo obeh jezikov in enkrat tedensko jim vzgojiteljica prebira tako iz nemške kakor slovenske slikanice in tudi skupne igre so po potrebi dvojezične.

Starši vrtcu zaupajo. Glas o vrtcu se je zelo hitro razširil, kar potrjuje tudi veliko povpraševanje. Zelo razveseljiv pa je seveda tudi sledeči primer. Nemškogovoreči oče, ki se je priselil iz Zgornje Avstrije je prijavil svojega otroka v vrtec v Šentprimozu in ga vzel iz Škocijanskega, ker tam niso pripravljene voditi dvojezičnih skupin!

Tako velik interes in tudi prijava nemškogovorečih otrok potrjuje, da so občani in organizatorji pravilno ocenili potrebo po organizirani dvojezični predšolski vzgoji. Vrtec bo tudi demonstriral, da je enakopravnost obeh narodov možna in da bo praktično povezovanje in enotnost med narodnostima korak proti ščuvanju naroda proti narodu in rodilo pozitivne sadove.

Pestra dejavnost naših rojakov v Sloveniji

Klub koroških Slovencev v Mariboru je imel prejšnji teden občni zbor, v okviru katerega so obhajali tudi pomemben jubilej — 50-letnice obstoja kluba. Ustanovitelji tega kluba pred 50 leti so bili v glavnem begunci z avstrijske Koroške, ki so se umaknili po plebiscitu v Slovenijo. Na občnem zboru je bilo podeljenih nekaj častnih priznanj, tako je bil za častnega predsednika mariborskega kluba imenovan dolgoletni predsednik ljubljanskega kluba Anton Brandner, priznanji pa sta dobila tudi dolgoletna aktivna odbornika Ivo Mihevc in Franc Hanžuraj.

Dejavnost Kluba koroških Slovencev v Mariboru je zelo pestra. Poleg tradicionalnih revij koroških pevskih zborov organizirata tudi vsakoletne izlete na Koroško. Klub pa se ponša tudi z uspehi na drugih področjih, ki zadevajo ohranitev pristnih stikov s koroškimi Slovenci v Avstriji. Naj samo omenimo lanske uspele večer ob 50-letnici našega koroškega pesnika in predsednika Slovenske prosvetne zveze Valentina Polanška. S Klubom koroških Slovencev tesno sodelujeta tudi Zveza koroških partizanov in Zveza prostovoljcev borcev za severno mejo. Dejavnost kluba se z omenjenima organizacijama tesno prepleta. Tako velja omeniti pripravo spominskega zbornika. Delno kritje stroškov za pripravo zbornika in posebne plakete je prevzel sklad Prežihovega Voranca, ki ga je ustanovil Klub koroških Slovencev v Mariboru.

Naj ob tej priložnosti še omenimo, da je bil podoben občni zbor Kluba koroških Slovencev teden dni poprej tudi v Ljubljani.

Obe kulturni organizaciji vabita na ogled operne predstave „Opere SNG“

A. Dvoržaka

„Rusalka“

ki bo v četrtek 26. aprila 1979 ob 19.30 uri v Ljubljani. Prijave pošljite na pisarni obeh kulturnih organizacij do 18. aprila pisмено ali telefonsko (tel. SPZ 32 5 50, tel. KKZ 72 5 65). Odhod avtobusa podjetja Sienčnik iz Dobrle vasi ob 16.30 uri, iz Celovca izpred Mohorjeve ob 17. uri. Vse podrobne informacije bodo prijavljenci dobili v pisarni. Cena za vožnjo in vstopnico: za odrasle 120 šil., za študente 80 šilingov.

Slovenski oktet

iz Ljubljane bo spet gostoval na Koroškem in priredil koncerte

- v petek 27. aprila ob 20. uri v dvorani Schwarzl v Pliberku
- v soboto 28. aprila ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu
- v nedeljo 29. aprila ob 14.30 uri v ljudski šoli v Kotmari vasi in ob 20. uri v Kulturnem domu na Brnci

Ljubitelji pesmi in prijatelje SLOVENSKEGA OKTETA prisrčno v a b i j o

Slovenska prosvetna zveza in krajevna prosvetna društva

Bogatili so se na račun stiske

To je bilo in je še danes, da si nekateri bogatijo na račun stiske drugih. Znano je, da so med številnimi tujimi delavci v Avstriji tudi Jugoslovani. Predvsem so to delavci, ki so na začasnem delu, med katerimi je mnogo takih, ki ne obvladajo nemškega jezika. Prav zaradi tega neznanja jezika so izpostavljeni izkoriščanju. Na Dunaju se je podjetje „Discreta“ znašlo med tistimi, ki želijo na račun jugoslovanskih delavcev zaslužiti. Tu gre za primer, ki je našel odmev tudi v avstrijskem tisku in avstrijske oblasti so že posredovale kazensko ovadbo zoper to tajinstveno firmo.

Naj omenimo samo en primer, kako je podjetje „Discreta“ prakticiralo samaritansko pomoč tujim delavcem v Avstriji. Pri direktorju nekega dunajskega hotela se je oglašila mlajša Jugoslovanka, ki se je želela zaposliti kot sobarica. Direktor je dejansko iskal sobarico in v časopisu objavil oglas. Jugoslovanska oglašila ni čitala v časopisu. K direktorju jo je namreč poslala firma „Discreta“,

ki ji je posredovala listek, na katerem je bilo napisano ime hotela in „sobarica“. Direktorju hotela se je zadeva zdela sumljiva in je obvestil o tem pristojne organe. Za ta listek je Jugoslovanka morala plačati 1000 šilingov. Na blagajniškem prejemku je bilo zapisano, da je ta denar vplačala za akontacijo za zagotovitev vize in dovoljenja za delo. Ko so oblasti ta primer bolje osvetlile, so ugotovile, da je podjetje „Discreta“ izkoristilo neznanje nemščine in v časopisih prebiral o glase za delovna mesta ter jih jugoslovanskim delavcem posredovalo za 1000 šilingov. Pri tem so jugoslovanske državljanke zavajali v zmoti, češ da jim lahko preskrbijo vizo in dovoljenje za delo oz. bivanje, kar po predpisih ni mogoče. Nomen est omen so rekli že Rimljani — Discreta oz. diskrecija pomeni slovensko molčečnost glede zaupanih skrivnosti. Prepričani smo, da to podjetje ne bo več izkoriščalo jugoslovanskih delavcev, ki so na začasnem delu v Avstriji. Tudi blagodoneči naslov „Discreta“ ne bo več vlekel, ker je končno razkrinkan.

Izvolitev županov

Po večini občin dvojezičnega ozemlja so bili že izvoljeni župani in občinska predstojništva. Tako je bil prejšnji četrtek v Bilčovsu že v prvem volilnem postopku izvoljen za župana Hanzi Ogris. Zanj sta glasovala socialistična stranka in Enotna lista. Občinski odbornik EL Mihi Einspieler je ponovno izvoljenemu županu čestljal (v slovenščini in nemščini). V Vrbi je bil spet izvoljen za župana dipl. trg. V. Petritsch (ÖVP). Zastopnik Enotne liste (le-ta je prvič po vojni kandidiral v Vrbi) Herman Mačnik je oddal prazno glasovnico. Dosedanjemu županu v Dobrli vasi direktorju Adolfu Hafnerju (SPO) je bilo ponovno zaupano mesto župana. Podpora je dobil tudi od Enotne liste. Zastopnik EL Tine Wastl je v programski izjavi dejal, da se bo zavzemal za dobro sodelovanje vseh sil v občinskem svetu. To izjavo je podal v slovenskem in nemškem jeziku. Na Dječah je zastopnik EL mag. Filip Warasch skupno z vsemi ostalimi odborniki glasoval za Vincenca Napetschniga (SPO), ki si je pri volitvah zagotovil absolutno večino. V Galiciji je bil izvoljen za župana Jožef Wulfte (ÖVP). Prejšnji župan je bil dolgoletni župan Jožef Kraiger (SPO). Zastopnik EL Jože Urank pd. Kavh je oddal belo glasovnico. Na Suhi je bil ponovno izvoljen Siegfried Skubl (ÖVP). Zastopnik EL Janez Kolter je glasoval „belo“. V Hodišah je bil ponovno izvoljen Gottfried Scholnegger (SPO) in sicer soglasno. Njegovo izvolitev sta podprla tudi zastopnika EL Fridi Sabotnik in Anton Mik-

sche. Fridi Sabotnik bo kot zastopnik EL predsedoval nadzornemu odboru, ki nadzoruje finančno poslovanje občine. Po dogovoru s socialistično frakcijo bo EL imela svojega zastopnika (Anton Miksche) še v odboru za tujši promet. Tako mesto je drugače ne bi pripadlo. Tudi v Škofičah se glede župana ni nič spremenilo. Občino še naprej vodi Bürger Martin (SPO). Zanj je glasoval tudi zastopnik EL Herman Jäger, katerega namestnik je Rudi Maierhofer. V Škofičah je EL podobno kot v Hodišah — po dogovoru z najmočnejšo frakcijo — zastopana v dveh odborih in sicer v nadzornem in agrarnem, kar je za majhno frakcijo gotovo posebnega pomena, saj so s tem brez dvoma dane boljše možnosti informiranja in sodelovanja.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

KONCERT

mešanega pevskega zbora „Rož“ iz Štentjakoba v Rožu ki bo v nedeljo 22. aprila 1979 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trafi.

Prisrčno vabljen!

Velika ponudba za dopust in prosti čas

Od včeraj do vključno nedelje 22. aprila se na celovškem sejmskem razstavišču odvija 4. strokovni sejem — Dopust 79. V okviru tega sejma razstavlja 165 podjetij — 76 iz inozemstva in 89 iz Avstrije — naprave in predmete, ki služijo dejavnosti na dopustih in ob prostem času. To so predvsem čolni, oprava za kamping, prikolice, šotori, razne prilikline i. dr.

Ker je na dopustih izredno važen tovariš avtomobil, s katerim obremo na stotine ali tisoče kilometrov, so organizatorji letošnjega strokovnega sejma dali velik poudarek tudi temu vozilu, tako da so na razstavi na ogled najnovejši modeli avtomobilov.

Med posebnostmi letošnjega strokovnega sejma je tudi brezplačno tekmovalstvo v streljanju z lokom in avtomobilska tekma za „Mini grand prix“. Vsak obiskovalec bo lahko sodeloval tudi pri razpisu nagrade, kjer bodo izžrebanci deležni številnih dragocenih dobilov, med katerimi bo pet enotedenskih dopustov na neki koroški kmetiji, gumijast čoln, oprema za namizni tenis, spalna vreča in še mnogo drugih stvari.

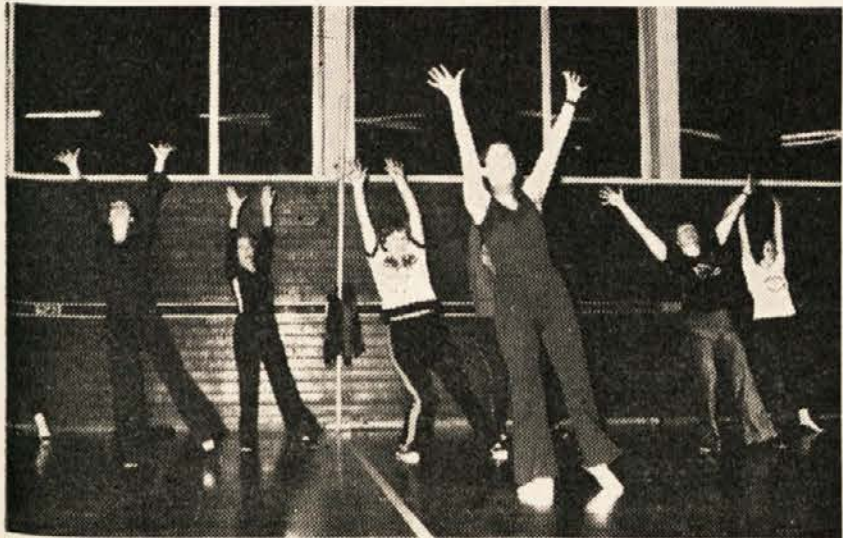
Strokovna razstava „Dopust 79“ je odprta vsak dan od 9. do 18. ure. Vstopnina znaša 15 šilingov. Mladina do 15 let se razstave lahko udeleži brezplačno (pri blagajni prejme poseben listek, ki velja samo za kontrolo, koliko ljudi se je udeležilo sejma).

Strokovno razstavo „Dopust 79“ si je vsekakor vredno ogledati zlasti še zaradi tega, da v bodoče ne bo več neprijetnih razočaranj, ker se tega ali onega na dopustu ni upoštevalo, kajti uspeh dopusta je odvisen predvsem od temeljite predpriprave. Obiščite ta sejem in prepričani smo, da boste imeli več od vašega dopusta.

Jazz-gimnastika v Borovljah

V torek 3. aprila je bil v Borovljah zaključen tečaj jazz-gimnastike, ki ga je vodila mag. Maja Kupper. V skupni organizaciji s Slovensko športno zvezo in Krajevnim združenjem Zveze slovenske mladine v Borovljah je bilo možno, da se je odvijal tečaj v glavni šoli in

da je bilo skoraj vedno nad 20 ljudi prisotnih. Treba je tudi omeniti, da so na tečaju sodelovali trije moški, kar priča o tem, da jazz-gimnastika ni le zgolj "ženska stvar". Ta nova športna panoga pridobiva vedno več na pomenu in priljubljenosti, ker je primerna

Slovenji Plajberk

Na Pošni v Slovenjem Plajberku je pred nedavnim krutno smrt iztrgala iz naše srede 80-letno Pošnikarjevo mater, ki je našla svoje poslednje počivališče na pokopališču v Slovenjem Plajberku.

Kdor je poznal Pošnikarjevo mater, njenega moža (umrl je pred mnogimi leti) in devet otrok, si le težko predstavlja, kako je bilo mogoče na tej mali gorski kmetiji preživljati tako mnogoštevilno družino, ko ni bilo ne podpore in skoro nobenega zaslužka. Pošina ni mogla dati kaj

drugega kot nekaj krompirja, drva in streho preko glave, ki pa si jo moral pridno vzdrževati od generacije do generacije. Nekaj goveje živine in ovc, to je bilo vse, kar je bilo na razpolago za to veliko družino. Kljub težkim socialnim pogojem pa je družina ostala trdna in zvesta izročilo svojih prednikov. V zadnji vojni so Pošnikarjevi delili zadnje kar so imeli s partizani. Čeprav so mimo Pošine stalno patrolirale policijske enote, so kljub temu borcem za svobodo dali streho in hrano. Mnogi bivši parti-

Boroveljski puškar nagrajen na kranjskem sejmu

Na kranjskem razstavišču je bil prejšnji teden 18. kmetijski in gozdarski sejem z mednarodno udeležbo, na katerem je sodelovalo 570 razstavljalcev iz Jugoslavije, Avstrije, Italije, Nizozemske, Švice, Švedske, Zvezne republike Nemčije ter iz Japonske in Združenih držav Amerike. Ta sejem velja poleg radgonskega kmetijskega sejma za osrednjo sejmsko manifestacijo z agroživljskega področja v Sloveniji; poleg njegove vloge v jugoslovanskem prostoru pa je velikega pomena tudi za razvoj obmejnega gospodarskega sodelovanja.

V okviru kranjskega sejma so bile še razne spremljajoče prireditve. Tako je gorenjski muzej pripravil etnografsko razstavo starega kmečkega gospodarstva na Gorenjskem, gorenjski lovci so se predstavili z razstavo lovske trofeje, gozdarji z vzgojno razstavo o varstvu gozdov, živinorejski zavod je pripravil razstavo plemenskih telic in ovac, kranjski gobarji pa gobarsko razstavo.

Prav tako so v okviru sejmske prireditve delovale strokovne komisije, ki so ocenjevale kakovost prehranbenih in drugih eksponatov. Na podlagi teh ocenjevanj so podelili vrsto nagrad in priznanj. Tako je zlato medaljo za kakovost izdelkov prejelo tudi puškarsko podjetje Johan Fanzo iz Borovelj.

za vse starostne skupine. Glavni temelj leži na tem, da se spajajo telesni gibi z ritmiko, kar pomeni, da jazz-gimnastika ni le šport, ampak tudi razvedrilo, ki bi ga lahko primerjali z modernim plesom in znano je, da Korošci radi plešejo. Da so udeleženci res radi prihajali na tečaj, je predvsem zaslug voditeljice tečaja, ki je z znanjem in požrtvovalnostjo vodila skupino. Gotovo so nekatere starejše udeležence oz. udeleženci, ki nimajo dosti možnosti za razgib, opazili, da se človek počuti bolj dobro, če se giblje. Zato je jazz-gimnastika tudi zdravstvenega pomena.

Po zadnjih dveh urah tečaja so se zbrali udeleženci v gostilni Steiner v Borovljah in so praznovali uspešen zaključek tečaja. Tam je bila tudi izražena želja po nadaljevanju tečaja, ki bo morda v jeseni.

Da pa je bil tečaj sploh možen, velja posebna hvala ravnatelju glavne šole Valentinu Koschutniku, ki je omogočil, da nam je bila na razpolago telovadnica in mag. Maja Kupper, ki je vodila ta tečaj.

zani se Pošine še danes z hvaležnostjo v srcu spominjajo. Po vojni so se Pošnikarjevi vključili v obnovo kulturnega in zadržnega življenja. Prav dobro se spominjamo Pošnikarjevega očeta, ki je bil na vseh naših prireditvah tako v Slovenjem Plajberku, kakor tudi v Borovljah in to ne z avtomobilom kot je to danes v navadi, temveč peš.

Ko smo stali ob odprtem grobu Pošnikarjeve mame, smo se spomnili tudi njenega moža, ki je neizmerno ljubil svojo bomo zemljo, drago ženo, otroke in svoj slovenski narod. Oba danes počivata na plajberškem pokopališču. Velika množica pogrebcev je prepričljivo dokazala, kako priljubljena in spoštovana je bila Pošnikarjeva mati. Pogrebni obred je opravil domači župnik gospod Jančar. Od pokojne so se poslovili tako na domu kakor tudi na pokopališču domači pevci. Pošnikarjevo mater bomo ohranili v častnem spominu. Težko prizadetim otrokom in vnukom izrekamo naše globoko sožalje.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na uprizoritev komedije

SVOJEGLAVČEK

v nedeljo 22. aprila 1979 ob 14.30 in ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu. S komedijo se bodo predstavili naši domači igralci. Ljubitelji smeja in odrskih predstav prisrčno vabljeni!

Odbor

II. srečanje tamburašev

v soboto 21. aprila 1979 ob 20. uri v kulturnem domu v Ločah nad Baškim jezerom.

Nastopajo: tamburaški zbor iz Reteč
tamburaški zbor iz Pluja
folklorna skupina Emona iz Ljubljane in
domači tamburaški ansambel iz Loč

Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“
Prisrčno vabljeni!

Ris tudi na Koroškem in v Sloveniji

Pred več kot sto leti je v naših gozdovih izumrl ris, to je mački podobna žival, ki pa je mnogo večja. Pred leti pa so nekaj risov, ki so jih prej gojili v oborih spustili na svobodo v gozdove kot nekako „policijo“ za navadno selekcijo ostalih vrst divjadi, predvsem pa za slabe in bolehe živali. Takšno naselitev risov so naredili pri nas na koroško-štajerski meji na območju Blatnice-Flattnitz z namenom, da bi pokončali s pasjo steklino obolele lisice ter v sosednji Sloveniji v prostranih kočevskih gozdovih.

Naselitev risa na Koroško-Štajerskem območju in v Sloveniji pa ni prinesla zaželenih uspehov, kajti risi so prestopili „humane“ meje trebljenja slabičev, kajti lovili so vse, kar jim je prišlo pod kremplje in po navadi vse tisto, kar naj ne bi smeli. V Sloveniji so namreč našli več kosov razne divjadi, umorjene na način, ki ga pripisujejo risu. Čeprav je ris zaščiten, je sekretariat SRS za gozdarstvo dal dovoljenje za odstrel enega risa v posebne namene. Pred nedavnim se je le posrečilo nekemu lovcu, da je dobil risa pred cev in ga ustrelil. Risa, ki je tehtal 24,35 kg, so peljali na inštitut v Ljubljano, kjer so mu vzeli drobovje za preiskavo, ostalo pa so poslali v lovski muzej v

Bistro pri Vrhniki, kjer ga bodo nagajali za svojo zbirko.

Na področju Blatnice-Flattnitz nasajene rise so opremili z majhnimi oddajniki, tako da so bili lovci vedno na tekočem, kje se nahajajo. Pri tem so ugotovili, da na njihovih nočnih pohodih (lovijo samo ponoči) oberejo tudi do 20 km poti, tako da so jih zasledili že v dolini Mele (Mölltal). Ker imajo na področju Blatnice nasajene tudi muflone, so risi za žrtev izbrali prav muflonove mladiče. S svojim ponočnim lovom so vznemirili vso divjad, tako da je na krmiščih za jelene videti samo še 50 do 60 jelenov, kjer jih je prej bilo še 150. Zlasti sedaj ko je na Blatnici še debela snežena odeja, je za rise lahka loviti divjad, ker se mu z njegovimi širokimi šapami ne vdira v snegu, medtem ko ima snjrad v globokem snegu velike težave. Čeprav je bil namen, da se risa na Blatnici razmnoži predvsem zaradi tega, da bi pomagal iztrebiti s pasjo steklino okužene lisice, se to ni zgodilo. Čeprav dela ris več škode kot koristi, je strogo zaščiten. Odstrel risa bi dotičnega stal 50.000 šilingov in odvzem lovskega dovoljenja za dve leti.

Razen v kočevskih gozdovih in na Blatnici najdemo danes risa v Evropi samo še na Balkanu, v skandinavskih deželah in v Karpatih.

2. velikonočni namiznoteniški turnir

Športna sekcija KPD „Drava“ v Žvabeku je na velikonočni ponedeljek priredila 2. velikonočni turnir v namiznem tenisu. Turnirja so se udeležili igralci iz Sel, Obirskega in Žvabeka. Igralci in igrarke so tekmovali v treh skupinah. V skupini B so nastopili igralci, ki tekmujejo v slovenskem namiznoteniškem prvenstvu. Najboljši v tej skupini je bil Haderlap Stanko. V skupini C so tekmovala dekleta. V tej skupini sta nastopili le Uznik Andreja in Oraže Marta. Po dolgi in zanimivi igri je Uznikova premagala Oraževo. V tretji skupini so se pomerili začetniki.

Nepričakovano, a popolnoma

upravičeno je zmagal Potočnik Alojz. Med darovalci pokalov sta bila tudi Slovenski vestnik in Slovenska športna zveza.

Rezultat turnirja dekleta:

1. Uznik Andreja (Sele)
2. Oraže Marta (Sele)

fantje:

1. Haderlap Stanko (Obirsko)
2. Lutnik Filip (Žvabek)
3. Ojster Hanzl (Obirsko)
4. Lutnik Ewald (Žvabek)

začetniki:

1. Potočnik Alojz (Žvabek)
2. Hirm Kristijan (Žvabek)
3. Čertov Aleksander (Sele)

JANEZ ŠVAJNCER

67

Pridi k potoku

Razložno je slišal padec. Tedaj ni pomislil, da je že posegla v njegovo preteklost, še vedno se je tolažil, da je botrovalo naključje, zato ni čutil potrebe, da bi se oglašil, natprotno, prevečevala ga je misel, da ne bo nikoli zvedela, zakaj ima Magdino sliko na svoji mizi.

Zakaj pa ne bi smel imeti njene slike? Vsak ima svojega oboževalca. Na učiteljski si je postavljala na mizo filmske igralke. Ni premišljeno izbiral, za vse se je ogreval in do vseh je gojil enako ljubezen. Ljubil jih je mnogo, kar po vrsti, kakor je pač prihajal v kino. Njihove slike so ga nenehno vabile, prijel se ga je strast, da bi jih imel povsod: v žepih in v stanovanju. Zato jih je začel zbirati. K prvi je dodal drugo, tretjo in jih zamenjaval z vrstniki. Družno so se smejali in bili obenem tudi žalostni in nesrečni. Togo bolečino je nosil v sebi kakor vsi drugi, sploh niso hoteli priznati tega, da se je z njimi dogajalo nekaj posebnega, novega, dotlej neznanega, skrivali so, ampak vsak po svoje so strastno ljubili svoje neznanke in nedosegljive filmske zvezdice.

Preložil je papirje. Na srečo, si je rekel, Magda ni edina, tu je še ena. Zaverovano je gledal sliko in se ni mogel spomniti dekletovega imena. Vanj je zrla lepota. Filmska igralka. Ena izmed mnogih in edina iz njegove nekdanje zbirke. Pozabil je nanjo, zato jo je odložil med papirje.

Magdina slika je ostala pokonci zmeraj pred njim, pred njegovimi očmi, da se je lahko srečal z njenimi, ni jih več, bile so igrive in vabljive. Potegnila ga je za seboj v svet zrelih sanj. Ni se mogel upirati, čutil je, da jo je imel neizmerno rad. Ljubil jo je prav tedaj, ko je Ivan Merško hodil z njo, zato ni mogel več vzdržati, zato je spregovoril in ji razkril, kako je s prijateljem, poročenim moškim in družinskim očetom.

Povzročil je nesrečo, veliko in neodpuščljivo. Na pogreb ni prišel, zaprl s je v sobo in zakril obraz v blazino. Jokal

je kot otrok, hlipal in se obtoževal, da je sokriv za Magdino smrt. Tedaj je slišal pevce in za njimi godbo. Pevci so zapeli: pomladi vse se veseli, godba je igrala žalno koračnico. Odmevali so koraki pogrebcev, med petjem in godbo jih je razložno slišal. Privid. V resnici so pevci in godbeniki preglušili njihove korake.

Jokal je tudi v sebi, ni mogel več vzdržati silnega pritiska v prsih in sence, odčepil je steklenico žganja in pil do onemoglosti, dokler ni obležal. Prebudil se je na tleh, bolela ga je glava, pohitel je ven in bruhal, viharilo mu je po trebuhu, da je bilo obupno, a še zmeraj je slišal pevce in godbo. Ozrl se je, bilo mu je, kakor da hodi med njimi, kakor da ga obkrožajo in s srepečimi očmi strmijo v njega.

V vseh je ležalo vprašanje: ali si tudi ti kriv njene smrti? V vseh je ležal odgovor: sokriv si! Odgovarjal boš pred zakonom, poklicali te bodo na sodišče in te obsodili na težko ječo. Njena smrt mora biti kaznovana, ne boš se izmaknil, ne boš pobegnil.

Čas je zabrisal sledove, ne, ne, premalo skrbno je pazil, tu ima dokaz, Helena Plavec je morala opaziti, povedal ji bo sam, kako je bilo z njim, da si ne bo mislila kaj nemogočega. Ne bo ji pripovedoval podrobnosti, vse je že zvedela, zgodbi je dodala še sama, kar je hotela.

Kajzarjeva Magda ni tonila v pozabo, ljudje spregovorijo o njej, kadar jih obide žalost. Dogaja se v točilnici, tudi pri Karbi se je spominjajo, zapojejo, držijo se za roke in potem nekdo reče: ne pozabimo na Magdo, pritegnejo mu in potem sežejo po kozarcih. Pohitijo, da ne bodo zamudili niti sekunde in jih življenje ne bo našlo sklonjene in strte, privoščimo si, vpijejo, dokler smo še pri močeh, in potem grgrajo zaspano: pri močeh.

Magda je šla v legendo, o njej pripovedujejo sedanji rodovi, zgodbo o njej bodo pripovedovali poznejši rodovi, naj ostane v srcih otrok in odraslih. Vsaj nekaj velikega smo v tem kraju doživeli, pravijo, nič posebnega nimamo, da bi se lahko postavljali pred drugimi, imamo pa Kajzarjevo Magdo. Le pojdite, velijo vsakomur, kdor pride prvič k njim, na naše

pokopališče in si oglejte spomenik, namenjen je njej, postavili smo ji ga v čast in opozorilo, da ne bomo šli po njeni poti.

Na hodniku se je oglašilo nemirno tekanje. Ravnatelj Gvido Zorec je prislulnil in pridržal dih. Tako živahno ni bilo še nikoli, nekemu se zelo mudi, le kam in kaj neki se je pripetilo. Nameraval je oditi k vratom, a še je okleval, ne tiče se njega, mogoče so se spili pa se lovijo in tekajo ko obsedeni. Jih bo že minila jeza in sovraštvo bo zamenjala složnost. Le kdo bi naj to bil, koraki padajo neurejeno in ne more razločiti, ali so moški ali ženski. Morebiti je Špela Hreščak? Potrpežljivo prenaša otroka in moža Tomaža. Gregor Šipek? Psičke Abe nima več, ni se mu treba bati, da bi ga podili iz poslopja. Le kdo? Kdo je torej ta, ki dela ta hrup? Moral bo pogledati in jih opozoriti, naj bodo mirni in uvidni do sostanovalcev.

Močno je potrkal.

„Prosim,“ je zadržano mirnostjo rekel ravnatelj Gvido Zorec.

Vstopila je Špela Hreščak, dihala je naglo in sunkovito vrgla iz sebe: „Helena Plavec je skočila v tolmun! V zadnjem trenutku so jo rešili! Gregor Šipek in Ferenc Palir sta jo potegnili ven, da se ni utopila. Čokova Tilda je vsa iz sebe stala ob nju in ju z rokami in nogami priganjala, naj bi pohitela, da ne bo prepozna njuna pomoč.“

Ravnatelj Gvido Zorec je stal z odprtimi usti. Roko je držal iztegnjeno, kazala je Špeli in jo vabila na stol.

„Ne bom sedla, samo toliko sem ti povedala, da boš na tekočem, kaj se dogaja okoli tebe. Tega si pa res nisem mislila ven, da se ni utopila. Čokova Tilda je vsa iz sebe stala ob nju in ju z rokami in nogami priganjala, naj bi pohitela, da ne bo prepozna njuna pomoč.“

Ravnatelj je silovito potresel vratno kljuko, obstal med odprtimi vrati in izgubljeno gledal za učiteljico.

„Boš že zvedel podrobnosti,“ je Špela hladno odgovorila čez ramo in prizadeto mahala z rokami.

Oblekel se je in odšel ven. Toliko je že bil močan v nogah, da so ga nosile, a tudi zdravnik mu je priporočil svež zrak in odmahal z glavo, ko je hotel vedeti, ali to ne bo naškodilo njegovemu zdravju. Zavihnil si je suknjo, čeprav je

VLADO FIRM

Zapeljive orglice

Že osiveli učitelj Vekoslav je prav počasi hodil po ozkih tolminskih ulicah. Po mestnih strehah so stopicali golobi, grulili in se veselili novega jutra. Malo mestece je oživel. Trgovine so bile že odprte in šolarji so v skupinah med smehom in živahnim pomenkovanjem hiteli, se prerivali po pločnikih in spoštljivo pozdravljali nekdanjega učitelja, ki so ga imeli tako radi. Njegove živahne oči so zrle za njimi in v srcu je čutil toplo zadovoljstvo. Koliko ukaželjnih, malih glav je že šlo skozi njegove roke.

Iz žepa je potegnil ostarelo uro in pogledal kazalce, ki so se nenehno premikali. Previdno je postavljaj palico in se ustavil na vogalu. Onkraj ceste je bila trgovina in izložbe, polne razstavljenega blaga. Videl je igrače, šolske potrebščine, lepe, tako mi-kavne knjige. Kako rad jih je imel. Vendar njegova skromna plača mu ni dovoljevala, da bi lahko izpopolnjeval svojo knjižnico, ki mu je bila tako pri srcu.

Popravljal si je očala z zlatimi okvirji in opazil malega dečka, kako je pravkar samozavestno stopil v trgovino. Da, bil je to mali Frančiško, kot so ga klicali. Kodrolas fantiček, reven a vedno čedno oblečen, čeprav je bilo že precej zaplat na njegovih hlačah. Njegova mama je bila poljska delavka. Ni veliko zaslužila, le toliko, da je lahko skrbela za Frančiška in sebe. Dobra žena je bila. Učitelj Vekoslav jo je spoštoval in večkrat tudi sam kaj primaknil za fantka. Bil je bister in dober deček.

Ko je že hotel zakoračiti na cesto, je prihitel iz trgovine mali Frančiško. Njegova lica so bila rdeča in z očmi je nemirno švigal sem in tja. Stekel je prek ceste in se skoraj zaletel v svojega nekdanjega učitelja.

„Frančiško, kam pa s tako nujno?“ ga je prijazno vprašal in ga potrepljal po ramenu. Šele tedaj je opazil, da fantek drži v rokah škatlico v kateri je morala biti usna harmonika. Vsaj na pokrovčku je bila narisana. „Tak, tak, orglice si kupil! O, to pa je draga reč.“ Vzel je škatlico, jo odprl in orglice, lepe, nove, so zablestele. Frančiško je povesil pogled. Mencil je in ni vedel odgovoriti.

„Gotovo si si jih zelo želel, kaj? je dejal učitelj, ga prijel za brado in dvignil glavico.

„O, seveda, gospod učitelj, mama mi je dala denar za zvezke. Jaj, pozabil sem jih kupiti, nazaj moram.“ Njegov obraz je pordeel kot puran, kadar se razjezi.

Učitelj Vekoslav je nagubal čelo, vzdihnil in ga prijel za roko. „Frančiško, skupaj stopiva v trgovino!“ Še preden se mu je utegnil fantek iztrgati iz rok, ga je krepko

UGANKE

Kaj dela kmet,
kadar po njivi hodi!
(o[uf]do[is])

Spodaj je ozek,
zgoraj širok,
skozenj pa teče
majhen potok.
(xof[1])

Veliko konj —
neviden vsak,
vsi vpreženi v tovarnjak.
(Moto)

Kdo si prej nogo zlomi:
tisti, ki pade z mize,
ali tisti, ki pade z zvonika!
(on[1], ki pade z mize)

Kdaj je človek brez glave v hiši!
(kadar gleda skozi okno)

Ko se je Kata prebudila, je vsako jutro najprej odprla radio. Ujela je glas napovedovalca, ki je pozdravil:

„Dobro jutro, drage poslušalke in spoštovani poslušalci!“

In Kata mu je odgovorila: „Dobro jutro, fant. Kako se počutiš? Imaš ženo, imaš otroke? Moj sin v Avstraliji ima ženo in dva otroka. Kaj pa ti?“

Napovedovalec v radiu pa je ni nikoli poslušal. Govoril je o vremenu, o nesrečah, o vojni, česar pa se je Kata vsega bala. Ne o nesrečah in ne o vojni ni marala slišati. Ona bi se rada o drugih rečeh pogovarjala s fantom, ki ima podoben, mehak glas kakor njen najstarejši v Avstraliji ali pa tisti, ki je v Kanadi. Oba njena sinova govorita na las podobno kakor fant v radiu.

Ce se je zjutraj oglasila napovedovalka z „dobrim jutrom“, se je

Kata prav tako razveselila in ji prijazno odzdravila:

„Dobro jutro, draga! Imaš moža in otroke? Gotovo si srečna, saj govoriš, kakor bi zalivala rože. Kakor moja hčerka Irena v Ljubljani. Ti jo mogoče vsak dan srečuješ na

FERDO GODINA

Dobro jutro, dragi poslušaleci

cesti. Kako si srečna, če jo vidiš.“

A napovedovalka je ni poslušala. Tudi ona je rajši govorila o vremenu, o nesrečah in o vojni. In tako se je Katin razgovor vsako jutro končal bolj žalostno kakor veselo.

Kata je potem vzela dojačo in šla v hlev molst krave. Dala jim je v jasli seno in se začela z njimi pogovarjati:

„Ste se odpočile? Le jejte, jejte.“

A tudi kravice nič. Jedle so seno, z repi so si odganjale muhe in se za Kato niso zmenile.

V hlev je prilezel maček, ker je zaduhal mleko. Priliznjeno se je podrgnil ob Katine noge in se ogla-

sil s svojim „mijau“. A ko mu je Kata nalila v skodelico mleko, se ni več brigal zanjo.

Kata je tudi kuram vrgla koruzo, da bi se najedle. Rekla jim je:

„Vedno ste lačne, čurčke. Pa le jejte in znesite dosti jajčk.“

Še svinjam je dala jesti. One so z rilci drgnile po kopanju in samo hla-

stale po kuahnem krompirju.

Kata je potem delala ves dan doma in na polju. Ves dan je molčala, ker ni imela nikogar, s komer bi se pogovarjala. In ko ji je bilo zaradi samote težko pri srcu, je šla v trgovino.

„Kam greš, Kata?“ so jo vprašali ljudje na ulici.

„V trgovino.“

„Kaj boš kupila?“

„Nič.“

„Kako, nič?“ so se začudili ljudje. Trgovina je za to, da v njej kaj kupiš.“

„Jaz nič ne potrebujem,“ je odgovorila Kata. „Otroci so mi sezidali najlepšo hišo v vasi, skrinjo imam polno zmrznjenih piščancev, mesa in klobas. V shrambi pa dosti sladkorja in moke.“

„Zakaj potem greš v trgovino?“ so jo vprašali.

„Da bi govorila z ljudmi. Vsega je pri naši hiši, samo ljudi ni.“

„Bilo je preprosto. S Ferencem sva šla na svež zrak. Potrebno je bilo, da se sprehodiva in razgibava noge, ki so se polenile od samega sedenja pri kozarčku. Ne vem, ali je predlagal on ali jaz. No ja, naj kar priznam, sem se že spomnil. Njegova Tilda naju je navdušila za sprehod. Kako je zvonkljala z besedami. Samo tu notri sedimo, učiteljice pa hodijo na sprehode tja dol k potoku. Zakaj še mi ne bi šli? Ali sem zato vredna kaj manj, ker nisem učiteljica? Ker sem navadno kmečko dekle. Hočem iti po njihovih stopinjah. Zdaj je najboljša priložnost. Gregor, povabi naju s Ferencem, pa bom vesela in zadovoljna. Ne bom se hvalila pred nikomer, izpolnilo se mi bo pa le, kar sem že dolgo želela.“

Samo to si želiš? sem vprašal in takoj pristal. Zaradi mene lahko gremo. Pojdimo, jaz sem pripravljen, pa ti, Ferenc? Pogledal me je precej zabuhlo, poznalo se mu je, da se ga je vino prišlo bolj ko mene. Popil ni nič več in nič manj kakor jaz. Pojdimo, sem ponovil. Popijmo še malo, mi je odgovoril. Dosti je bilo za danes, je navrgla Tilda in odločno vstala.

Obveljala je njena, odšli smo in se lovili po travniku. Pravzaprav je Tilda hotela loviti. Bila je razigrana. Prav tisto uro sta se pobotala s Ferencem. Ko je prišel v hišo njenih staršev, je ni bilo doma. Nesla je v mesto prodat jajčka, on pa ji je to zameril in očital, da bi ga morala počakati v domači hiši. Toliko ji je zanj, je vlekel svojo prejo, ona pa njemu nazaj. Planila sta skupaj in se grdo gledala. Toliko da se Ferenc ni takoj odpeljal nazaj v Nemčijo.

(Dalje prihodnjič)

Učenčeva zaposlenost

Delovni čas
je pri nas
prijetno prekinjen
prosti čas.

Na počitnice
in proste dni
so razdeljene
pobalinske skrbi.

Čez praznike
in nedelje
si porazdelimo
dopustniško veselje.

Tako skozi vse leto,
uživaško sešeto,
brezposeln čas
je za nas!

Valentin Polanšek

sonce že pošteno odprlo svojo vročo kupolo in so ljudje odložili plašče.

Na dvorišču ga je ustavil Gregor Šipek. „Tovariš ravnatelj, ta je pa huda. A ne? Vrgla se je kratko in malo v tolmun. Med moje kamne.“

„Ne govori tako neprizadeto,“ je po tihem odgovoril ravnatelj in se s pogledi tipal po praznem prostoru z na nekaj mestih majavimi kamnitimi ploščami.

„Točno, soglašam. Spodobi se, da molčim in resno obravnavam zadevo. Toda, prosim, tovariš ravnatelj, svetujte mi, kako naj to storim, ko sem pa razburjen. A vi niste? Vidi se vam, da ste. Glejte, glejte, kako vam drhtijo roke. Torej smem povedati, kar me tišči v prsih.“

Odšla sta na cesto in od tam zavila na travnik. Nista spregovorila, ravnatelj je gledal v tla, Gregor Šipek v njegove počasi premikajoče se noge. Truden si in zdelan, se je slišal, pojdeš in počivaš. Ze spet si postal. Le postoj in si odahni, s teboj sem, pomagal ti bom, če bo potrebno. Nisi me vprašal za podrobnosti, moraš vseeno zvedeti. Že se je oglasil.

„Tovariš ravnatelj!“

Ravnatelj se je vprašujoče obrnil.

„Ali vas nič ne zanima, kako je Helena Plavec padla v tolmun?“

Ravnatelj je mirno zrl predse, čeprav je čutil silno težo v vseh udih.

„Jasno, vi ste mi povedali zgodbo o Kajžarjevi Magdi. Popolnoma ste na tekočem. Helena ni mogla storiti drugače ko Magda. Tolmun je danes prav tak, kakor je bil tedaj. Mogoče samo za spoznanje gosteje obraščen z jelšami in vrbami. Razlika je vendarle med nekdanjim in današnjim dogodkom. Pri Magdi ste vedeli, zakaj je naredila samomor, pri Heleni ne vemo. Gre in skoči v tolmun. Tovariš ravnatelj, ali njeno dejanje ni že groteskno?“

„Pojdiva. Ne govori toliko. Tiho morava premisliti in sočustvovati z dekletom.“

„Te vaše pripombe ne razumem. Je tudi ne sprejemem. Sploh pa bi rad vprašal, kam sploh greva.“

Ravnatelj Gvido Zorec je namignil z glavo naravnost.

Gregor Šipek je razumevajoče pokimal. Pot ju vodi po tolikokrat prehojenem travniku, ki je spet srečno prestal zimo. Po njem so divjali viharji, močil ga je sneg, pozneje dež, pomlad se ga je že občutno dotaknila s toplimi vetrovi in mu pošilja travo, oblači se, nadel si bo plašč, ves v zelenju in cvetju, priletele bodo čebele in srkale sladkobo iz cvetnih čaš. Otroci, šolarji, polno jih bo, odrasli jih bodo naganjali, ker bodo razigrani teptali najlepšo travo.

„O, trava je pa lepa,“ se je sproščeno oglasil Gregor Šipek.

„Kakšna trava?“ je odtujeno vprašal ravnatelj.

Gregor Šipek se je brezskrbno zasmejal. „Ne mislim na sedanje, ki je še nikjer ni, no ja, kaže se že, a ne, mislim na jutrišnjo in pojutrišnjo. Trava hitro raste. Potem bomo imeli najlepše in največje zelene bilke in stebelca.“

„Ne šali se, čas niti malo ni primeren za norčije.“

„Zakaj je tukajšnja trava najlepša? Zato, ker mi hodimo po njej na sprehode tja dol k potoku.“

Prišla sta do vrb in jelš. Ravnatelj je obstal in se zagledal v vodo, ki je rahlo valovila in skrivala temino.

„Tovariš ravnatelj, zanimivo, kaj? Na videz je tale tolmun nedolžen, posrkal bi pa kar vse, kar bi mu dali. Tiha voda bregi dere, je pravila moja mati. Takrat sem bil otrok in nisem je čisto razumel. To sem jo pa le vprašal, zakaj je zmeraj govorila očetu, on pa njej nazaj: zame se ne boj, ne mečem oči po drugih. Potem sem lepega dne dojel, da je mislila na očetovo nezvestobo in se je bala, da bi se zagledal v kako drugo žensko, njo pa seveda pustil na cedilu. To moram že reči: moj oče ni skakal čez plot, vsaj jaz ne vem, da bi bil to storil. Če je znal skrivati, da nihče ni zvedel, vsa čast mu in moj poklon. Kar je skrito, je najlepše, a ne?“

„Gregor!“ Ravnatelj je umolknil, predirljivo pogledal mladega učitelja, vzdihnil in nadaljeval: „Nisem ne vesel ne žalosten, v meni so le občutki, ki so na meji med enim in drugim... Ljubo mi je, da sva se srečala... Ti si prinesel na šolo vsaj nekaj svetlega in obetavnega in nam pregnal včasih že kar zoprn dolgčas. Marsikdaj si nemogoč, a sprejemem te takega, kakor si. V tebi ne iščem in ne pričakujem popolnega

fanta, če hočeš, moškega. Vsekakor si mi všeč in zmeraj sem si rekel, da boš dosegel svoj življenjski cilj. Čeprav je to upanje precej majavo in nesmiselno. Kdo sploh kdaj doseže svoj cilj? Nepričakovano se pojavijo pregrade, pridem čez prvo, drugo, tretjo, pred deseto sopiham, pred dvajseto obležim kot obnemogel. Pa to zdaj ni važno, bolj me zanima, kako si rešil Heleno Plavec. Pripoveduj mi in ne prikrivaj niti malenkosti. Vse moram zvedeti, vse.“

„Bilo je preprosto. S Ferencem sva šla na svež zrak. Potrebno je bilo, da se sprehodiva in razgibava noge, ki so se polenile od samega sedenja pri kozarčku. Ne vem, ali je predlagal on ali jaz. No ja, naj kar priznam, sem se že spomnil. Njegova Tilda naju je navdušila za sprehod. Kako je zvonkljala z besedami. Samo tu notri sedimo, učiteljice pa hodijo na sprehode tja dol k potoku. Zakaj še mi ne bi šli? Ali sem zato vredna kaj manj, ker nisem učiteljica? Ker sem navadno kmečko dekle. Hočem iti po njihovih stopinjah. Zdaj je najboljša priložnost. Gregor, povabi naju s Ferencem, pa bom vesela in zadovoljna. Ne bom se hvalila pred nikomer, izpolnilo se mi bo pa le, kar sem že dolgo želela.“

Samo to si želiš? sem vprašal in takoj pristal. Zaradi mene lahko gremo. Pojdimo, jaz sem pripravljen, pa ti, Ferenc? Pogledal me je precej zabuhlo, poznalo se mu je, da se ga je vino prišlo bolj ko mene. Popil ni nič več in nič manj kakor jaz. Pojdimo, sem ponovil. Popijmo še malo, mi je odgovoril. Dosti je bilo za danes, je navrgla Tilda in odločno vstala.

Obveljala je njena, odšli smo in se lovili po travniku. Pravzaprav je Tilda hotela loviti. Bila je razigrana. Prav tisto uro sta se pobotala s Ferencem. Ko je prišel v hišo njenih staršev, je ni bilo doma. Nesla je v mesto prodat jajčka, on pa ji je to zameril in očital, da bi ga morala počakati v domači hiši. Toliko ji je zanj, je vlekel svojo prejo, ona pa njemu nazaj. Planila sta skupaj in se grdo gledala. Toliko da se Ferenc ni takoj odpeljal nazaj v Nemčijo.

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

V tem kraju, ki je predmet naše raziskave, so nekateri slovenski mladinci z umikom pred vpoklicem v Hitlerjevo vojsko in s pobegom v Jugoslavijo postavili osnovo za poznejšo oboroženo akcijo. Prav ta kraj pa nas obenem seznanja z vso zapleteno in težavno situacijo organiziranega vojaškega in političnega dela v prvem obdobju vojne, v obdobju, ko širrom po vojnih bojiščih situacija še ni napovedovala poraza Hitlerjeve soldateske. Zeleni kadrovi iz Sel, ki so si svoja zavetišča iskali v bližnjih hribih in gorah, so sicer napovedovali ogenj, iz katerega je vzplamtel protifašistični boj, niso pa mogli zaradi sile razmer in iz svojih lastnih moči od vsega začetka organizirano graditi oboroženo vstajo. Verdnik, pionir NOB v Rožu, je jeseni leta 1942 prvi dobil zvezo z zelenokadrovcami in je pri tem naletel na neke težave: navdušenje za partizansko vojsko, katere revolucionarnega pomena Selani še niso mogli dojeti, da politične aktiviste ni bilo ravno vzpodbudno. Poročilo, ki ga je pisal 28. 9. 1942 namestnik sekretarja rajonskega odbora Pokrajinskemu komiteju za Gorenjsko, govori o tem, da se zeleni kadrovi „močno jezijo na svojega sekretarja Pavlija, ker je vzpostavil stik s Tomažem“.⁸

Takšne ugotovitve sicer lahko nudijo povod za negativno tolmačenje težav pri nastajanju koroške NOB na Zapadu, zato jih je pa prav na Koroškem treba postaviti v pravo luč. Da so se zeleni kadrovi zabarikadirali v svojih zakloniščih, to je bil prvi znak upornosti v kraju, kjer ljudstvo na nacistično agresijo ni bilo pripravljeno. Obenem pa je bil to tudi znak politične krize, iz katere se je oblikovala revolucionarna situacija. V tem pogledu pa ne smemo prezreti objektivnih kriterijev, ki so na mednarodnem polju odločali, kako se splošna politična kriza spremeni v revolucionarno situacijo. To se pravi, da so za vojno dogajanje odločilne zmage Rdeče armade od začetka leta 1943 in vedno silovitejši razmah NOB onstran Karavank ugodno vplivali na razvoj in vpliv subjektivnih dejavnikov — avantgardne vloge KPS in OF kot množične organizacije slovenskega naroda — na Koroškem.

Kakor je okrepitev subjektivnega dejavnika vplivala ugodno na nastanek NOB na Koroškem, tako so razne represalije (aretacije, izseljevanje in obglavljanje na Dunaju) in politični vplivi t. i. sredine s teorijo čakanja na narodno in politično zaostanostem področju, kamor še posebej prištevamo Borovlje z okolice, vsaj v prvih fazah otežkočali dejavnost OF. V boroveljski okolici je osnovni temelj za partizansko gibanje postavil že omenjeni Matija Verdnik-Tomaž. Osnova je že leta 1942 vrsto osvobodilnih odborov in v partizansko gibanje povezal zelene kadrovice.⁹ Obveščanje, preskrba hrane, orožja, obleke, sanitetnih potrebščin in pridobivanje domačinov za partizansko vojsko, to so bile glavne naloge odborov OF.

V primerjavi s kraji v okolici Zelenke Kaple je v boroveljski okolici bilo politično in agitacijsko delo neprimerno bolj težavno. V železnokapelskem kraju je narodnoosvobodilni boj imel svoje lažje izhodišče že v procesih, ki so se odvijali pred vojno med koroškimi slovenskimi komunisti. To pa je v Rožu docela manjkalo, manjkalo je politično izobraženih domačih aktivistov, ki bi znali po načelih programa OF zajeti prebivalstvo. To pionirsko delo je v teh krajih opravil M. Verdnik, domačin iz Bistrice v Rožu, a je bil pred vojno zaposlen na Jesenicah. Brez dvoma je zato v boroveljski okolici, in sicer predvsem med kmečkimi prebivalstvom, dalj časa kot v vzhodnem delu Koroške negativno učinkovala politika t. i. sredine. Že 9. 11. 1943 je Pokrajinski komitej iz svojega središča v Mačah opozarjal na številčno močno sredino, ki je gorila, „da je treba na Koroškem pustiti le manjše število partizanov ilegalcev, ostale pa poslati tja, kjer jih zavezniki lažje oskrbujejo. Ta sredina je strašila z nemškimi terorjem, govorila, da ni zaupati nobenemu, najmanj pa avstrijskim komunistom, strašila (je) pred monarhisti in podobno“. Okrožnica je opozarjala, da „čeno“, kati pomeni slabiti sile protifašističnega tabora...“¹⁰

Nacistični organizacijski aparat je seveda takoj ob priključitvi Avstrije s svojim brutalnim nasiljem v boroveljski okolici pospeševal strah in docela preprečil tudi najmanjšo iskro upora. Učiteljstvo, ki je v tem kraju bilo sorazmerno močno organizirano že v ilegalni NSDAP pred vojno, je za časa nacizma prevzemalo odgovorne naloge in funkcije lokalnih nacističnih organizacij. V Svečah je učitelj Zenkel, član ilegalne NSDAP, že pred vojno prepovedal slovensko govorico v šoli. Večinoma so prav učitelji že leta 1938 ustanavljali HJ, BDM, „Frauensschaft“, „Erntekindergarten“ itn. S temi nacističnimi organizacijami so terorizirali prebivalstvo, pri tem pa skrbeli za vzgojo mladine v HJ in BDM. Ker so se bali represalij, so v Svetni vasi, v Szentjanžu, na Bistrici in v Svečah pri HJ in BDM sodelovali vsi mladinci. V Szentjanžu so HJ-lerji ob nedeljah zapirali vhod v cerkev in s tem mladino prisilili, da se je udeležila t. i. „Heimstunden“. Tudi v otroške vrtce („Erntekindergarten“), ki jih prej v teh krajih ni bilo, je vsaka družina poslala svoje otroke. Nacistična

precej uspešno je delovala v Selah-Kotu, kjer je bil partijski sekretar Tomaž Kropivnik, že pred vojno član KPA. Pri političnem delu sta mu pomagali Tončka Majcen in Karla Kobau iz Slovenije.¹⁴ Osnovno organizacijsko in politično delo je v glavnem opravljalo članstvo partije in Skoja, zato so bili v tem kraju prvi aktivisti vsaj simpatizerji partije. Za prvo obdobje nastajanja koroške NOB torej velja: gibanje OF se je po načelih stroge konspiracije najprej zasidralo v kmečkem prebivalstvu v višinskih predelih (Selah-Kot) in je s pomočjo izsolanih aktivistov iz Slovenije počasi prodiralo v nižinske predele — v Rož. V Borovljah samih pa spričo pomanjkanja aktivnega domačega elementa in spričo spretno razvejane nacistične organizacijske mreže med vojno ni prišlo do ustanovitve krajevnega odbora OF.

Nove perspektive se za partizansko gibanje na Koroškem odpirajo oktobra leta 1943. Situacija na frontah se je bistveno spremenila v prid zavezniki silam. S partizansko vojsko osvobodjena ozemlja v Jugoslaviji

pomembno vlogo pa je igral za boroveljsko okolico in preko nje za vse koroško partizanstvo nemško govoreči antifašist Dollinger, fotograf iz Celovca. Vezi je vzdrževal z antifašisti v Donawitzu, Leobnu in Wiener Neustadtu, odkoder je dobival Stalino in Churchillove govore, poročila Jaltske konference idr. Njegov tolmač je ves pismeni material prevedel v slovenščino, prevode pa je Dollinger poslal po kurirski poti na t. i. center partizanov na Boroveljske Rute.¹⁵

Ti podatki konkretno ilustrirajo, da se je OF krepila in dobivala večji vpliv. Zadnji primer pa kaže, da je OF našla zaslonbo tudi med nemško govorečim prebivalstvom. V Borovljah je med tamkajšnjimi nemško govorečimi antifašisti delovala leta 1944 in 1945 OFF kot borbena protifašistična organizacija avstrijskih patriotov. Ustanovil jo je kontaktni odbor med PK KPS za Koroško in CK KPA.¹⁶

Prvotne težave, s katerimi se je spoprijemala OF v boroveljski okolici v začetnih fazah, je kmalu premostila. V zadnjih dveh letih vojne si je

10. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

vojne. Ustanovno jedro je bilo namreč aktivistično jedro, množice je bilo treba šele pridobiti.

4. OF je ustvarila narodno enotnost v bojnih vrstah, svetovno-nazorska nasprotja pa so tedaj izgubila svoj pomen, saj osvobodilni boj nazorskih razlik ni smel pospeševati in zaostrovati. To še posebej velja za Koroško, kjer je OF spričo politične zaostalosti morala politično delovati zgolj na osnovi antifašizma, to se pravi, da je morala delovati zgolj na osnovi skupnega boja proti okupatorju. Politično pa se je OF morala opredeljevati proti vsem nasprotnikom oborožene akcije, ki so svoj odpor utemeljevali s tem, da so svarili pred velikimi žrtvami in da je treba čakati na trenutek, ko bo okupator zlomljen. Zato OF posveti prav v začetnih fazah na Koroškem glavno politično delo prepričevanju, da pasivnost koristi le okupatorju.

5. OF je na Koroškem historično preizkušnjo dobro prestala, ker se je znala nasloniti na ljudske množice. Njena iskrena narodnoosvobodilna gesla so našla svoj udarni pečat v oboroženi akciji. Brez nje si slovenski partizanov na Koroškem ne moremo predstavljati in tudi ne tistega deleža, ki so ga prispevali kot zavezniška vojska osvoboditvi Avstrije. Hitlerjeva vojska je leta 1944 morala na Koroškem zaradi silovitega razmaha partizanskega gibanja okrepiti svoja oporišča in ustvarjati nova, tako da je na ozemlju 2000 km² partizanskega operacijskega področja v letih 1944—1945 bilo stalno 15.000 oboroženih Hitlerjevih vojakov. To se pravi, da je Hitlerjeva soldateska bila priklenjena na Koroško z eno močno divizijo, ki bi jo bila zelo potrebovala na vzhodni fronti.¹⁷

6. OF je na Koroškem, na obrobem področju slovenskega ozemlja, delovala med dobro in močno razvejanim nacističnim organizacijskim ustrojem, delovala je med ljudmi, ki so iz dneva v dan prihajali v stik z nacistično oblastjo. Zato je konspirativno delo veljalo kot vrhovno načelo. V takih okoliščinah pa je vsak aktivist posebej nenehno spet predstavljal subjektivno silo. Kadar je zgubil zvezo do nadrejenih organov, se je moral znati v položaju, tu in tam postati pobudnik in propagator OF.

7. S svojo internacionalistično pomočjo je KPS tudi na Koroškem pridobila zaupanje množic, vzbujala je borbenost med koroškimi Slovenci in osvobodilno akcijo ponesla med nemško govorečo avstrijsko prebivalstvo. Zaupanje v narode Jugoslavije, v Sovjetsko zvezo, v socialistične sile in v protifašistično gibanje, vse to je bila vera v solidarnost in medsebojno pomoč, prepričanje, da je vse, kar je v človeštvu naprednega in kulturnega, na strani partizanstva.

Zato danes nihče ne more tajiti dejstva, da se je tudi slovenska manjšina na Koroškem uprla in pomagala priboriti avstrijskemu ljudstvu temeljne demokratične svoboščine. Nihče ne more tajiti, da je to bilo mogoče samo zaradi tega, ker se je spremenilo tudi politično vodstvo slovenske manjšine, ki ga je kljub okupatorskemu nasilju prevzel slovenski proletarijat v avantgardni vlogi OF, v njej pa pomembne vloge KPS.

Sestavil na osnovi zbranega gradiva

Janko MALLE

Narodnoosvobodilna borba na Koroškem

Vmesno poročilo o raziskavi Slovenskega znanstvenega inštituta na primeru Borovelj in okolice

drhal je poleg tega še odstranila vse, kar je bilo slovenskega: v Szentjanžu so nacisti pobelili cerkev in s tem odstranili slovenske napise, uničili so vse dvojezične napise v okolici, zbirali slovenske knjige pod pretezo, da jih bodo pošiljali ranjenim vojakom na fronto, zaplenili imovino prosvetnega društva... Pritisk je že leta 1938 postal tako brutalen, da so se mnogi Slovenci prostovoljno javljali k „Landwache“, ker so se tako rešili vpoklica v Hitlerjevo vojsko. Najvidnejše funkcionarje lokalnih nacističnih organizacij iz te okolice pa danes srečujemo pri tajni policiji, v občinskih odborih ali pa na njihovih prejšnjih socialnih pozicijah...¹¹

Objektivne okoliščine torej, represalije organizacijskega ustroja nacističnih oblastnikov in prvotna nezaupljivost prebivalstva, so narekvale aktivistom OF konspirativno delo, „vsak je moral paziti, da za njega ni vedelo preveliko ljudi, da je možnost izdaje bila manjša“. Konspiracija je bila najvažnejše navodilo za delovanje odborov OF; v boroveljski okolici velja to še posebej. Iz tega vidika je vsaj v začetnih fazah bila potrebna tudi neka kadrovska ožina. Vsakršno odkritje odborov OF in pa izdaje so povzročale množične aretacije, zato pa je bilo le še težje premagovati strah in nezaupljivost prebivalstva. Zato je Verdnik menil, „da mora delovati čim manj ljudi v čim več celicah“.¹²

Po Verdnikovem vzorcu je OF v boroveljski okolici zgradila mrežo svojih masovnih organizacij: ZSM so ustanovili v nekaterih vaseh med Svečami in Kožentavro po maju 1943. AFŽ v teh krajih za časa vojne ni bilo. Organizirano pa je delovala v Selah-Kotu, kjer je na vsak sestanek prišlo od 15 do 20 žensk, ki so v glavnem skrbale za ranjene partizane, zbirale obleke in hrano.¹³ Te naloge so ženske opravljale tudi v Rožu, v glavnem v ZSM ali pa z direktno podporo iz domače hiše in s kurirskimi posli. O lokalizaciji sedežev krajevnih odborov OF v začetnih fazah ne moremo govoriti. „Kakor je pač terjala varnost, tako so se aktivisti srečevali na političnih sestankih v različnih krajih in pri raznih ljudeh — domačinih“, pravi neka politična aktivistka. Partijske celice so nastajale v začetku leta 1944;

in kapitulacija Italije, to je še posebej vplivalo na okrepitev partizanstva tudi na Koroškem. Politični in vojaški kader iz Slovenije, ki je oktobra 1943 prostovoljno prišel na Koroško, je s svojo izkušnjo (več ko dveletno) partizansko šolo okrepil vojaško in politično mrežo NOB na Koroškem. Z ustanovitvijo enotnega vojaškega in političnega vodstva OF se je združil vzhodni in zahodni predel Koroške v eno operativno področje pod enotnim poveljstvom. Do jeseni 1943 niti ni bilo vzpostavljanih vezi med vzhodnim in zahodnim predelom.

Partizansko gibanje je v tem času doseglo tisto razvojno stopnjo, ko lahko tudi v boroveljski okolici govorimo o njegovem množičnem značaju. To se pravi, da je vzdrževalo nepretrgljive vezi s širokimi sloji prebivalstva in imelo prostovoljno podporo ljudskih množic. Množično so odhajali slovenski kmečki fantje v partizane, v okolici Borovelj je večina izkoristila dopust v Hitlerjevi vojski za pobeg k partizanom. Vojaške akcije so postajale številnejše in udarnejše: sabotažna grupa 1. koroškega bataljona je v začetku leta 1944 minirala Hudičev most v Brodeh; Nestlova četa je septembra 1944 minirala vodovodne cevi pod ljubljanskim pokopališčem, decembra 1944 pa bajtiško vodno centralo; marca 1945 je 1. bataljon napadel električno centralo na Bajtišah in ujel celo stražo, 49 nemških vojakov, ki so bili pri bataljonu prav do osvoboditve; dve četi 1. bataljona sta aprila 1945 napadli Götzovo žago na Bistrici in razorožili „Landwache“.

To je samo nekaj primerv iz okolice Borovelj. Te vojaške akcije pa je spremljala dobro razvejana mreža raznih podpornikov, ki je segala od narodno zavednega slovenskega kmeta do nemško govorečega antifašista. Naj omenim spet samo nekaj primerov: odbori Delavske enotnosti v Borovljah med puškarji in med delavci v podjetju Kestag so oskrbovali partizansko vojsko z orožjem, delavci tovarne Jungfer na Bistrici so pošiljali partizanom akumulatorske baterije, trafikarja Sattmann v Borovljah, knjigarnar Worsch in ortopedski trgovina Fial v Celovcu so dajale papir in sanitetni material, krojač Cidaj v Celovcu tekstilije... Nadvse

pridobila zaupanje množic, zato so pa tudi v tem kraju slovenski partizani uspešno kljubovali neprimerno močnejšemu okupatorju.

Ob zaključku še kratek povzetek:

1. Razmerje sil naše manjšine in naprednega tabora v Avstriji proti fašističnemu okupatorju je bilo tako neenako, da koroško ljudstvo zaradi popolne kapitulacije predvojne režima in zaradi hitrih okupatorskih zmag ni bilo dovzeto za oboroženo vstajo. Od nezadovoljstva in neprimarnosti do oboroženega boja ni bila lahka pot.

2. Slovensko narodno-politično vodstvo v rokah slovenskega klerikalizma je v primerjavi z drugimi pokrajinami slovenskega ozemlja znatno skrajšalo revolucionarno obdobje na Koroškem. Na to so odločno vplivali naslednji faktorji: družbeni ustroj avstrijske države in razkasanost slovenskega ozemlja, ki je narekovala koroškimi Slovincem poseben razvoj, ločen od tistega v matični deželi. Politična diferenciacija se je pri koroških Slovincih šele začela, ko so bili v drugih krajih slovenskega ozemlja izoblikovani domala že vsi politični tabori. Dobo sloga in legitimnosti do državne oblasti je podaljšalo dejstvo, da se med koroškimi Slovenci za časa prve avstrijske republike ni izoblikovala napredno gibanje, naperjeno proti obstoječim državnim in njim vdanim manjšinskim strukturam. V tem pa je bila usoda celotne Koroške: politična zaostalost koroškega področja se je zrcalila tudi v slovenskem predelu. Kljub temu pa so maloštevilni slovenski koroški komunisti postavili temelj, na katerem sta lahko gradili KPS in OF NOB na Koroškem.

3. Brez pomoči KPS in OF ne bi bilo mogoče razviti NOB na koroških tleh. Specifičnost koroškega slovenskega osvobodilnega boja je bila v tem, da so ga koroški slovenski komunisti kot edina politična skupina, ki je propagirala NOB, znali s pomočjo političnih aktivistov iz Slovenije postaviti na široko politično osnovo pod vodstvom OF. Dejstvo, da temeljno jedro za tak proces še ni bilo ustvarjeno pred vojno, je razvoj med vojno otežkočalo. Zato je OF na Koroškem postajala številčno močna šele v zadnjih dveh letih

⁸ Karel Prušnik-Gašper, Gamsi na plazu, Ljubljana 1974, str. 3

⁹ Prav tam, str. 157

¹⁰ Prav tam, str. 161

¹¹ Razni ustni viri, zapisnike hrani SZI v Celovcu

¹² Zapisnik razgovora hrani SZI v Celovcu

¹³ Zapisnik razgovora hrani SZI v Celovcu

¹⁴ Razni ustni viri, zapisnike hrani SZI v Celovcu

¹⁵ Vestnik koroških partizanov, julij 1978, Ljubljana, str. 81

¹⁶ Karel Prušnik-Gašper, Koroški Slovenci v oboroženem boju proti fašizmu, referat na 8. Koroških kulturnih dnevih

Vsekakor vredno obiska

Med Zahodnimi in Vzhodnimi Julijskimi Alpami se nahaja čudovita deželica — Bovško (ime po mestecu Bovec). Če se iz Kranjske gore zapeljemo proti gorskemu prelazu Vrščič (1611 m) in se spustimo v čudovito dolino reke Soče, smo že na Bovškem. Tam vas sprejme medse mogočni svet Julijskih Alp s Triglavom na vzhodu in Kaninom na zahodu. Trenta, kjer izvira Soča, vas bo spomnila na pravljico o „Zlatorogu“. Tu je dom slovitih gorskih vodnikov. Pozdravil vas bo v bron uliti dr. Julius Kugy — gorski poet evropskega slovesa. Očarala vas bo divjna soteske Mlinarice in flora alpineta „Juliana“, zadržal mali planinski turistični muzej, niže, pod vasjo Soča pa pritegnile tesni reke Soče.

Glavni kraj tega privlačnega področja je kot že omenjeno Bovec — priljubljeno mesto Gornje Posočje sredi veličastnega gorskega amfiteatra in izhodišče za številne izlete v dolino Koritnice, Bavšico ter na vrhove Julijskih Alp. Prekrasen razgled odpira tudi alpska cesta na Mangart (2072 m).

Kot posebnost Bovškega naj omenimo smučišča na Kaninu, ki so povezana z dolino z eno najdaljših žičnic v Evropi. Sedaj spomladi je prišel čas tudi za turno smučanje in tu je treba ljubitelje te smučarske zvrsti še posebej opozoriti na kaninska smučišča. Bovški alpski turistični center se je nam-

dolini, in prišlo je do izrednega turističnega razvoja. To seveda predvsem zaradi olajšav v brezcarinskem vzdušju. Z uvedbo brezcarinske cone se je odseljevanje ustavilo in dolini sta postali zelo napredujoči in ljudje so se začeli spet priseljevati, seveda predvsem tisti, ki so svoj čas iz dolin odšli po svetu, s trebuhom za kruhom.

Ob vsem tem sploh ni nič nenavadnega, če se je porodila misel, da bi tudi na Bovškem „instalirali“ nekaj podobnega. Bovško je nerazvito in turizem se kljub določenim investicijam ne razvija tako, kakor bi radi. Seveda je velika ovira slaba prometna povezava s središčem Slovenije, ki bi jo bilo možno odpraviti z izgradnjo predora, vendar o tem trenutno še ni govora. Najbolj enostavno bi bilo Bovško proglasiti za brezcarinsko cono, podobno kot je to v že omenjenih alpskih dolinah. Tudi geografsko je Bovško pogojeno, da bi se to realiziralo brez večjih težav, saj bi bilo potrebno postaviti carinsko zapornico le na Vrščiču ter na primer pri Žagi oziroma pri slapu Boka. Na Predelu (na italijansko-jugoslovanski meji) pa zapornica itak obstoja. Tako „omejeno“ ozemlje bi imelo poseben brezcarinski status, ki bi bil lahko urejen s posebnimi „pravili igre“ in bi bilo življenje zato tem lažje, lahko bi več in hitreje gradili ter razvijali svoje kraje in njihovo infrastrukturo. To gotovo ne bi bila velika žrtev, piše tudi znani slovenski dnevnik, če bi se upoštevalo, kako bi to vplivalo na razvoj Bovškega, ki bo po vsem tem prizadejalo manj skrbti vsem za ta problem odgovornih Slovencev.

Naši dijaki gostje ljubljanske univerze

Okrog 60 dijakov slovenske gimnazije v Celovcu je bilo v petek 6. in soboto 7. aprila gost ljubljanske univerze. Naše dijake so spremljali ravnatelj dr. Reginald Vaspertnik, dr. Dana Zwitter-Tehovnik, prof. Janez Zwitter-Tehovnik in prof. Stefan Močilnik. Ta obisk je organizirala osnovna organizacija ZSMS na strojni fakulteti. Namen tega obiska je bil seznaniti se z možnostjo študija na ljubljanski univerzi. Vodstvo univerze je informiralo koroške goste o nostrifikaciji diplom, o štipendiranju zamejskih Slovencev, o možnosti bivanja v študentskih domovih ter o dejavnosti študentov na ljubljanski univerzi.

Na tem dvodnevem obisku so naše dijake seznanili tudi s kulturnimi bogastvi Dolenjske. Obiskali so Rašico, rojstni kraj Primoža Trubarja; Podsmreko, kjer je bil doma Josip Stritar. Ogledali so si tudi znameniti Levstikov skedenj v Reifjah ter Novo Štifo in lončarski muzej v Ribnici.

Na tem dvodnevem obisku v Sloveniji so naši dijaki odnesli polno lepih vtisov in nabrali tistih informacij, ki jim lahko zelo koristijo na nadaljnji življenjski poti.

OBVEŠČAMO

Od 1. maja naprej je planinska postojanka Slovenskega planinskega društva v Celovcu, „Koča nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči planini, ob sobotah (popoldne), nedeljah in praznikih spet redno odprta.

Koča ni oskrbovana, pač pa imajo obiskovalci kože možnost, da si sami pripravijo (skuhaajo) hrano. Na razpolago je dobro opremljena kuhinja.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi na

DELOVNO AKCIJO

na Bleščeči planini (Koča nad Arihovo pečjo) v nedeljo 22. aprila 1979 s pričetkom ob 8. uri zjutraj.

Prisrčno vabljeni!

SKD „GLOBASNICA IN SPD „EDINOST“ V ŠTEBNU

v a b i t a n a

7. kulturni teden

OD 22. DO 29. APRILA 1979

Nedelja, 22. 4. ob 20. uri:

Otvoritev z igrjo Vladimirja Levstika „KASTELKA“. Igrajo igralci domačega društva.

Torek, 24. 4. ob 20. uri:

Literarni večer: časnikar Harald Imberger bere koroški monolog „MIT ANA BRAUNAN TINTN“ (Z njavo finto)

Četrtek, 26. 4. ob 20. uri:

Srečanje moških pevskih zborov iz Podjune

Nedelja, 29. 4. ob 14.30 uri:

Ob priliki Mednarodnega leta otroka bo zaključek z revijo otroških zborov in folklornih skupin iz Podjune

Prisrčno vabljeni!

VSE PRIREDITVE SO PRI ŠOŠTARJU V GLOBASNICI

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 21. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščica — 10.00 Gost pri Fritzu Wotrubi — 10.30 Klub seniorjev — 11.30 Moderni časi — 12.00 Za predšolske otroke — 12.30 Dominik in mačji pirati — 12.55 Otrokom za lahko noč — 13.00 Mi — 13.45 Pregled sporeda — 14.00 Slike iz Avstrije — 14.30 Čas v sliki, kultura in šport — 15.00 Stari — 15.25 Tiralica — 15.55 šport — 16.25 Biribi — pekel pod vročim soncem — 16.55 Poročila.

SOBOTA, 21. 4.: 15.30 Mož spada v hišo — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Lovilci živali v Afriki — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Nastop svetovno znanih lutk — 18.25 Dobra volja z glasbo — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Heinz Conrad in njegovi prijatelji — 21.40 šport — 22.05 Ljudje na trapezu — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 22. 4.: 11.00 Emmaus — 15.20 Čudovit otrok nogometaš — 16.45 V puščavi Honave — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Santa Lucia — 21.35 šport — 22.00 Nočni izbor — 22.50 Poročila.

PONEDELJEK, 23. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.30 Mož spada v hišo — 13.55 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Dobri prijatelji — 17.30 Orzowel — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Švicarska družina Robinson — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.00

be iz Avstrije — 21.00 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 22.30 Poročila.

ČETRTEK, 26. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Izobrazba v podjetju — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Pesem neke noči — 11.00 Za predšolske otroke — 12.25 Zivalski leksikon — 12.55 Otrokom za lahko noč — 13.00 Prosim k mizi — 13.25 Pregled sporeda — 13.30 Mi — 13.45 Slike iz Avstrije — 13.55 Čas v sliki, kultura in šport — 14.00 Service box — 20.15 ORF čestita Pavlu Hörbigerju k 85-letnici — 21.40 Mala TV igra — 22.05 Poročila in šport.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 20. 4.: 9.00 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 La Fontainove basni — 17.40 Dnevi z Gumbkom — 18.10 „TV Bečarac“, oddaja TV Sarajevo — 18.35 Obzornik — 18.45 Osnovni pogoji preživetja — 19.10 Špekter — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Slovenski kralji med seboj — 21.35 Šerif v New Yorku — 23.00 Dnevnik — 23.15 625 — 23.35 Jazz na ekranu.

SOBOTA, 21. 4.: 8.00 Poročila — 8.05 Zgodbe o prismukih — 8.15 Vrtec na obisku — 8.30 Čarobno sedlo — 9.00 Pisani svet — 9.35 Družina, skupnost staršev in otrok — 10.05 Pota Poljske — 11.30 Televizija brez trebuha — 12.10 625 — 15.30 Poročila — 15.35 Prepovedane igre — 16.55 Nogomet Dinamo — 17.00 Naš kraj — 18.55 Muppet Show — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Pet letnih časov — 21.05 Igre s pižamo — film — 22.45 Dnevnik.

NEDELJA, 22. 4.: 9.10 Poročila — 9.15 Za nedeljsko dobro jutro — 9.45 Dickens iz Londona — 10.35 Cirkus — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 19.20 Cirkak —

ledu — 17.35 Poročila — 17.40 Zgodbe o prismukih — 17.50 Od slike do slike — 18.20 Ne prezrite — 18.35 Obzornik — 18.45 Zgodnja glasbila — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik.

ČETRTEK, 26. 4.: 8.55 TV v šoli — 16.50 Poročila — 16.55 Opera narave — 17.45 Čarobno sedlo — 18.15 Obzornik — 18.25 Podelitev priznanj OF — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 V živo.

AVSTRIJA 2

PETEK, 20. 4.: 18.00 Orientacija „Kje prebiva ljubi Bog?“ — 18.30 Potret — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Ljudje, sejmi, glasbeniki — 20.00 Spotlight Dacapo — 20.15 Novo v znanosti — 21.25 Kronika Adamov — 22.25 Čas v sliki s kulturo — 23.00 Petkova mednarodna predstava.

SOBOTA, 21. 4.: 17.00 Klub regional — 17.55 Carlson na strehi — 19.30 The Munsters — 19.55 Galerija — 20.15 Če se smrt zaljubi — 21.40 Otto Grünmandl — 22.05 Fatty live — 23.20 Rockpalast-festival.

NEDELJA, 22. 4.: 14.30 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 16.00 Stekleni človek — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Pregled — 18.00 Strike me Pink — 19.45 O insektih — 20.00 Rienzi, zadnji tribunov — 21.25 Cola di Rienzo — 21.40 Rienzi, zadnji tribunov.

PONEDELJEK, 23. 4.: 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Po Humboldtovih stopinjah v Mehiki — 19.30 Ljudje, sejmi, glasbeniki — 20.00 Hotel v Duke Street — 20.50 Vstop prost — 21.50 Čas v sliki — 22.20 Belle de jour.

TOREK, 24. 4.: 18.00 Italijano in roso e Blue — 18.30 Novo v znanosti — 19.30 Ljudje, sejmi, glasbeniki — 20.00 Piknika za Valentinov dan — 21.55 Čas v sliki s kulturo — 22.30 Klub II.

SREDA, 25. 4.: 18.00 Francoščina — 18.30 Pregled — 19.00 Izobrazba v podjetju — 19.30 Zgodovina za zgodbo — 20.00 Teleobjektiv — 21.00 Z dežnikom, šarmom in melono — 21.50 Čas v sliki s kulturo — 22.25 Trailer.

ČETRTEK, 26. 4.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Spotlight — 20.00 Kdo je ustrelil Johna F. Kennedyja? — 21.35 Čas v sliki s kulturo — 22.10 Klub II.

Dobra zimska sezona

V mesecu februarju smo na Koroškem zabeležili 396.815 nočitev ter v primerjavi z lanskim letom porast števila nočitev za 13,2 odstotka. Od tega števila je odpadlo na obrtna gostinska podjetja 314.646 nočitev, to je porast za 15,9 odstotka ter na privatne kvartirje in druge stanovanjske možnosti 80.000 nočitev; to je porast za 24,6 odstotka na sektorju privatnih stanovanj ter padec nočitev pri drugih stanovanjskih možnostih za 10,5 odstotka.

Od skupnega števila nočitev je odpadlo na inozemske turiste 221.590, na domače pa 175.225 nočitev. To je pri domačih turistih dvig za 15,7 pri tujih turistih pa za 10,3 odstotka.

Dosedanja zimska sezona na Koroškem je vsekakor ugodna. Od novembra do februarja je bilo na Koroškem zabeleženih 1.196.011 nočitev, kar je v primerjavi z lansko zimsko sezono dvig za 16,1 %.

Z avtobusom na SAK-igre

V NEDELJO 22. APRILA 1979

SAK I in SAK II igrata v Št. Pavlu v Labotski dolini ob 16.30 oziroma 14.45 uri. Tudi tokrat se bomo peljali z avtobusom v Labotsko dolino.

Odhod avtobusa: ob 12.30 iz Celovca (Kosta), ob 13. uri iz Dobrih vasi, ob 13.05 izpred gostišča Juena, ob 13.10 iz Šmihela in ob 13.20 iz Pliberka (Posojilnica).

Prosimo, da se igralci in navijači točno držijo navedenih časov, da ne bo zamude!

Ceste San Francisco — 21.50 Poročila — 21.55 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu.

TOREK, 24. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Kemija — 10.30 Zlata reka — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Svet živali — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 6 glasbenikov in 30 glasbil — 21.05 Panorama — 22.05 Hotel v Duke Street — 22.55 Poročila in šport.

SREDA, 25. 4.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Italijano in rosso e blu — 10.00 Nepoznano sosedstvo — 10.30 Oh, so moški neumni — 13.55 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 17.00 Lutkovna predstava — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tony Randall: Denar proti razumu — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Zgod-

19.30 Dnevnik — 20.00 Anno Domini 1573 — 21.10 Prestolnica najbližja nebu — 21.45 Dnevnik — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 23. 4.: 9.00 TV v šoli — 13.55 Moskva: Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 17.15 Poročila — 17.20 Glasbena pravljica: Mesec želja — 17.35 Katastrofe — 18.05 TOZD — oddaja iz cikla Pota samoupravljanja — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Vrag na vasi — 22.00 Kulturne diagonale — 22.40 Dnevnik — 22.55 Rock iz Esna.

TOREK, 24. 4.: 8.45 TV v šoli — 17.30 Poročila — 17.35 Čez tri gore — 18.05 Mali svet — 18.35 Obzornik — 18.45 Mostovi — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 20.55 Rosenberga ne smeta umreti — 22.10 Dnevnik — 22.25 Iz koncertnih dvoran.

SREDA, 25. 4.: 9.00 TV v šoli — 13.55 Moskva: Svetovno prvenstvo v hokeju na